transire ad res, aliquos assequendos, sine precepto poenae quae datur voluntaria physicum, in vt latus a voluntate; in vt morale, in vt subiecta regulis rationis.

Sed hoc nihil fundamenti dat: quia nulla est voluntaria, quae regulis rationis non subiciatur; nam ratio est mensura, et regula rerum, sicut ipsa mens voluntas; nihil non est voluntas, quin quae cognitum, extra quae a voluntate, dirigi potest atque et eis mensurari, et regulis subiici et ab illis dirigi, et se in rem regulis prohibentibus, aut saltem obligantibus, vt sub quae datur. Sufficit quae consulentibus, et prohibentibus.

Ad 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. apostrophosis: quia multae omissiones sunt voluntariae, etiam nullo stante precepto, et solus peccatum, et etiamsi nolo stante omnino, sint quae solae voluntariae, vere, et etiam morales. Vt multae omissiones, nos pertinent ad mortificationem, nec cadunt sub ullo precepto, nihilominus, sunt voluntariae et moralis, vt poenae meritoriae, vt si quis omittit recreationem quae potest licite vel, aut licitum, ornatum corporis, aut privatum alimentum delectabilius, et moderatius, quae potest licite vel, vt eum ingredior religionem, in qua est vita talis mortificationis. Et tamen non est necesse, quae huiusmodi omissiones sint voluntariae, quae voluntatem directa illorum, et sufficit quae indirecte et sequutae; vt si quis omittat studium, et quae dicam, et orationem, et tempore, et occasione, qua poterat talibus moderatis facere. Similiter cum quis omittit sacrum audire quae festum, quae studium, et alia moderata, talis advertens et nolens audiendi missam, et eligens omittere studium, ex contentu, et indirecte omittitur voluntarie: non sicut electio studii quidem a voluntate immediate et elective, in ex eadem voluntate sequitur omissio missae, quae talis poenae, sed omissio annexa illi electioni, nec sequitur ex alia actione, quae ex illa voluntaria electione studii cum advertentia omissionis. Et nil amplius requiritur ad rem voluntarii in omissione, quae peccat, sed requiritur voluntate, quae est prius intrinsecus, cum cognitione, et advertentia alicuius rei, et boni, et tamen tunc non accedit peccatum quae vt supponitur in die festo. &c.

Ad 13. apostrophosis: quae positio prius intrinsecus, et etiam positio, adhuc voluntarium ponit voluntarium, et prius intrinsecus, et etiamsi voluntarium. Si cognitio boni, et pro voluntatis, quae vt prius intrinsecus quidem voluntarium; peccatum autem non est ipso aliquid positivum, supponens ipsum voluntarium, non multum quae cadit, sicque actus voluntarius solus multa dicuntur, aut legitur. Et omnis actus voluntarius quae potest omittere et cognitione, seu advertentia ex parte actus, omissio redit voluntaria, etiamsi non amittat poenam. Maiorem certa, quae positio prius, quae illius hoc ponit illud, et illud est in sui abnegatione. Cum enim pertinet, quae peccatum non est ipsum voluntarium,

Ad 14.

illi sit ipsum primum non quidem, nec magis ponit omissionem impotentiae voluntatis, nec addit maiorem cognitionem ex parte illius; et solum dat cognitionem seu rationem obligandi facienda, seu operandi. Tertiam autem omnino obligat, adhuc cognitio ipsius omissionis, et hoc sola initiat in omissione: cum quia solum influit quoad genesim, et ponit obiectum voluntarium, obiectum autem omissionis, quae ex contentu elicitur voluntarie: ac inde sola cognitio omissionis influit in rem voluntarii, et cognitio actionis, quae tribuit peccatum, seu lex, et aliquae peccatum subsequitur ad actum, seu rem voluntarii, quae non attinet ipsum voluntarium, et peccatum.

Ad 15. quae dicta ex S. Th. hic a 3. affertur: quae non semper omissio reducitur in agendum, tamen non in eo, et tunc solum cum potest, et debet agere. Sed tunc omissio est voluntaria cum reducitur involuntarie, tamen non in eo: quae non sum S. Th. tunc solum reducit omissionem in voluntarie, vt in eo, quae potest et debet agere, sed quae seu est voluntaria, quae dat peccatum, seu obligat, quae sine solum debet agere.

Ad tertium locum dicit Reus solum quae S. Th. loquitur non de ipsa omissione in se, et de effectu actuali sequuto, vt patet ex verbis, in solum actu positivi: non semper id, quae sequitur ad effectum actionis reducitur sicut in eo in agendum, ex eo quae non agit; et solum tunc cum potest et debet agere. Ubi patet quae sequitur ad effectum actionis, manifeste illuc alia potest omissionem ex hoc ipso cuncta, quae utrum.

Ad 4. quae loquitur S. Th. de omissione in quae culpabili, non vt voluntaria, patet ex verbis ipsis verbis. &c.

Ad 5. tamen solum initiat: quia S. Th. ratione de Herasmi in casu corporis actu dicens: Quia igitur voluntas volendo, et agendo potest impedire, hoc quae non velle, et non agere, et alium Deum infuratur ei hoc quae non velle, et non agere quasi ab ea existens. Ubi S. Th. loquitur non de ipso effectu subsequuto quae omissionis; et de ipso non velle, et non agere, et dicit: quae hoc potest impedire voluntas volendo, et agendo: quae ipsa omissio quae est non velle, et non agere, non solum effectus subsequutus, tunc solum est voluntaria, cum potest, et debet agere, et debet quae peccatum, et obligare quae &c.

Ad 7. etiam initiat: quia S. Th. non utitur loquitur de omissione, vt imputabili, et vt a voluntate existit, et vere ducit ad ipsum eam, et potest in priori, videlicet non semper reducit vicum in eo in agendum, et tunc solum cum potest, et debet. Et in posteriori, cum dicit: non velle, et non agere imputatur ei, quasi ab ea existens. Et existere a voluntate, et reduci in ipsum, vt in eo non pertinet solum ad imputabilitatem, et ad ipsum statum rationis voluntarii: quae ad talem rationem illiquet S. Th. requiri, obligari, et debitum.

Ad 8.

P: Quia S. Th. in quest. solum agit de voluntario in ordine ad abstrahendo a re bono, vel malo, nam hoc infra q. 18. a. 6. tractat. Et ideo sub hoc voluntario debet poni, sub qua bonum in quest. et non debet ad hoc imputabilis dividere.

R: Et S. Th. nullo modo intendit dicere, quod ab hoc ut omissio sit voluntaria requiratur aliqua obligatio intendere, quasi sine illa voluntaria; solum intendit, haec quod aliquid inveniri voluntarium absque actu tam interno, quam externo, quatenus ex se sua: nam in a. 3. citato inquit: an posit esse voluntarium absque omni actu; et dicit: potest quidem quod quaedam externa sit in omissione, ut declaravimus. Ad hoc igitur probandum facit hanc ratio, quia aliquid imputatur effectui omissionis, si voluntati omittenti non sit nihil agat: quod aliquid erit voluntarium. Ipsa omissio et eventus inde sequuntur absque omni actu: quae non contra: quasi a posteriori, et adeo quod nobis notius. Et ab imputabilitate eventus, et omissionis, ad hoc voluntarium. Bene, non, regit: Hoc imputabile, quod hoc voluntarium: arguit non, quasi ab inferiori ad superius affirmative: et sic infert: Si aliquid imputabile sine actu, aliquid erit voluntarium sine actu. Ad hanc autem conseq. supponit S. Th. quod si semper eventus sequuntur ad omissionem, reducit imagem non imputabilis, ex eo quod esset, quod ex omni agit: nam ultra, negatis, quod omnis et debeat, et imputet illi, ut et ex gratione subiuncta, si gubernator navis, si cum omissa gubernaculo navis, non imputaretur illi sub mortali. Igitur Et reductione involuntarium non quomodo cum, et non imputabilis. Ex hoc fit discursus S. Th. ad hoc: Et potest dari voluntarium sine actu: quia ipsum omittere velle, et non agere, sicut et esse, seu eventus inde sequuntur aliquid imputat, et cum sit non actus: quando sit voluntaria sine actu, naturam sequitur, quod si aliquid est imputabile, est voluntarium.

Quare non sit ita verum, nec dicitur assertio quod ad intentionem: ad 1. dicimus, quod S. Th. loquitur de tam de esse subsequuto, quod omissione ad quod: nam in omnibus verbis loquitur de esse ad omissionem sequuto dicens: quod non sunt reducit talis effectus involuntarium non imputabili nisi quod voluntas potest, et tenetur ad aliquem praecepto, seu obligatione. Et contra non omissio ipsa non reducit imputabilem involuntarium, nisi quod dat praeceptum. In verbis autem posterioribus, quae sequuntur in argumento, loquitur de ipsa omissione, quod dicit imputari voluntati, seu ad ipsum reducit non imputabilis, quod debet, non tenetur, ex quo sunt infert aliquid dari voluntarium sine actu: quia aliquid imputat aliquid sine actu, sit ipsa omissio, et effectus ex ea sequuntur: nam semper efficax contra, hoc imputabile, quod hoc voluntarium. Quare S. Th. non dicit

non dicit

propter illa verba, quod nunquam inveniri in omissione voluntarium absque praecepto, vel quod dari voluntarium quod tenetur, et obligatur aliquis de praecepto. Et ita S. Th. solum intendebat per hanc instantiam propter partem, sit quod potest dari aliquid voluntarium sine actu ad quod sufficiebat una singularis, quae a nemine negari potest, sit quod aliqua omissio et effectus ex ea sequuntur imputabilis, etiam si careat omni actu, videlicet quod tenetur dari fait: quod dat aliquod voluntarium sine actu, videlicet illud, quod sine actu est imputabile: Et sic solum sit voluntaria omissio, quod ad praeceptum, seu obligatio, et non aliter, nec alio modo S. Th. nunquam dixit.

Ad 2. nec dicimus, nam S. Th. vero quod modo loquitur de omissione, et ut imputabilis, et ut voluntaria, obtendendo, quod aliquid est voluntaria sine actu ex eo quod aliquid est imputabilis sine actu, sit quod tenetur, et non facit. Et ita non dixit illa propositio, quod omissio sit voluntaria nisi quod ad obligatio.

Ad ultima instantia, sit quod S. Th. non agit de voluntario ut imputabili ad bonum, et malum, et dicimus id est verum, et tamen ex imputabilitate de qua actum est infra quod habet, quasi de esse quodam magis noto, et manifesto, id, quod minus notum, sit quod possit dari voluntarium sine actu, ex eo quod dat aliquid omissio imputabilis sine aliquo actu, ut quod tenetur, et non facit, nec dabit; ac inde etiam sine tali actu erit voluntaria.

Tertio: quia esset nunquam ex omissione sit voluntarium omittenti nisi quod ponitur aliquo praecepto, et obligatione. Quod non omittitur. Et non potest duplex esse: cum sit quidem de una, ac de altera, nam quod est voluntarium indirecte. Et sic esset sequitur ex omissione illi, navis omittens. Quod sequitur ad voluntarium in uno, sequitur etiam in altero.

R: Et supponendo ante dubio esse: nec cum, etiam discriminis; Et omissio ipsa in se, cum immediate, prius actu voluntarium, ita quod sequitur, in potestate omittendi, sicut et ipsum actum, quod potest facere, et non facere illum. Et ex eo esset sequitur ex omissione non sequitur per, et immediate ad illam, quod accidit, debet non intervenire aliquem actum, quem esset illum, tamen omissione actu quo potest impedire. Nam omissio sola cum sit nego non potest physice, et positive in illum effectum influere. Vera sequitur non sunt sufficientes, et sequitur omittendi, talis nego succurrendi non influit ipse, nec est mortis, et sequitur alicuius sit illum quod mittit gladium in corpus alterius; et qui non succurrit navi periclitanti non sumpsit illam, et tempestas. Quare cum omissio actu non influat physice in illum effectum, nec voluntas omittens, aliquis alius actu physice; quo inter effectus influat, sicut solum omittit illum, oportet quod talis effectus dicatur voluntarium habere a voluntate aliquem influxum moralem, sicut dicitur non habet, et non tum aliquid de

Vo

voluntarium, in illum procedit a voluntate, sive per influentiam physicam, sive moralem; remota autem influentia physica a voluntate, in illum effectum, quem non dat oportet assignare moralem. Moralis autem influxus a voluntate in effectum, ob talem effectum abilla non procedit physice, requiritur penes obligatos ad debitum, qua sic tenebatur, et debebat impedire illum effectum, et omisit, illud, non debitum impediendo reputatur moralem per influxum: quam impedientem operatione damni, quod quis tenetur, facere per mediante illo debito, damnum illud ad voluntatem pertinet, quem illicite cuitare debebat, et dum non implevit debitum, moralem presumitur voluisse effectum, et presumptio volitionis moralem reputatur per volitione, et sic influxus moralis voluntatis.

Circa igitur omissio in se nullo istorum eget, vt caiat a voluntate, accidentem sit voluntaria, eod immediate dicet ei in potestate voluntatis, agere, vel cessare circa illum actum, ad hoc indicet obligatio, et influxus moralis, qua physice cessare per actum, sicut et physice potest operari dummodo adsit adiuta in eo. Nec autem e physica influentia et physica cessatio influendi non e necesse recurrere ad influentiam moralem. De quo latius dub. seq.

Ad argum: et si impugnat procedens istum, qua omissio non caiat a voluntate physice per se, et per accidens, seu per aliud. Quia non procedit influxum, et per se a voluntate non habet additionem voluntarium sine precepto. Ans vlt: Quia omissio non caiat immediate a voluntate, et ab actu, quia sic caiat, vel occasione eius inexercitio, vt nuper diximus. Quod per accidens, seu per aliud caiat a voluntate caiat.

Ad vm: Quia ideo diximus effectum sequitur ex omissione, nec voluntarium nisi intercedente precepto, qua omissio non e ca per se illius, et per accidens, at omissio non caiat per se a voluntate nisi per accidens, seu per aliud, vel per alium actum per se ca, vel occasione omissionis. Et etiam non est in voluntate omissio nisi ex precepto. Nec mirum inducit effectum sequitur ex omissione, vt qua mors infirmi ex omissione medicinae: quia ipsa mere omissio ex actu, per se ca illius vel omissio missa ex actu ludendi.

Ad 2m: Quia si vt omissio sit voluntaria sufficit quod caiat a voluntate, et hoc per ellicitum vnum actum, relinquendo alium sine precepto, et quotiescumque ellicit alios actus, dabunt infinitas omissiones voluntarias: et sequela, nam hoc pro quo illum actum ellicito, relinquo ocer alios, quos possum nunc ellicere, sicut is infinitum in indivisibile, et diuisibile. Quod non dent infinitas omissiones voluntarias, oportet reducere ad illas, quae cadunt sub precepto.

Ad

Ad 3m: Qua omissio sine precepto non e imputabilis ad bonum, et malum, magis quam effectus sequitur. Et quod e voluntarium e imputabile.

Ad 4m: Quia non stante precepto, omissio non dicit involuntarium oppositum actui. Et ipsa non e voluntaria. Contra pt. Quia aliquid e voluntarium ei, oppositum redit in voluntarium, et a voluntate expellitur: sicut non potest duo opposita velle. Ans vlt: Qua oppositum actui non expellit physice, quia nunquam fuit insertum, vt expelleret, nec moralem, quia non e debitum, sicut non datur precepto de illo. Quod nullo modo redit in voluntarium.

Denique 5m: Qua sine precepto omissio non e bona, nec mala inexercitio, quia nec inexercitio e voluntaria. Contra pt. Quia non dat voluntarium indifferens in indivisibile, actum non debet esse bonum, vel malum. Ans vlt: Qua illa omissio non e sub precepto cum non det, quod non mala, nec bona eo quod ei oppositum quod est bonum. Quia igitur non e bona. Ita patet ans. Quia omissio missa quod non e in precepto, licet per oppositum auditionem missam, et audire missa e bonum, etiam non stante precepto illius. Et ita omissio non e bona.

Ad neg ans: Ad pr hoc, sed ans, et neg con. Licet non omissio caiat a voluntate mediante alio, et mediante aliquo actu, tamen non caiat per accidens abilla, eo quod talis actus per se, et immediate caiat a voluntate; accidit omissio seqr mediante aliquo, quod in potestate voluntatis, et mediante illo actu ad quem dirigit voluntas, et ca ad quem occupata relinquit alium. Vnde etiam omissio per se a voluntate, non quia immediate, et ex cognitione, et metu; eo modo, quo primo potest resultare, et seq ex aliquo positivo: Et in hoc ab eventu, seu effectu sequito, quia etiam seqr mediate; et tamen per accidens: quia media alia ca quia potest voluntatis non e distincta.

Ad 3 Ration Rl: Sed maius, et neg min:

Sa, non, diximus omissionem a voluntate per se mediate, et nil omnino possumus dicere maius. Qua omissio non e ca per se illius, et per accidens, hoc per aliquid, se non in potestate physica voluntatis sed maius. Quia e ca per accidens, seu per aliud vt cum neq maius. Stat quod effectus ad omissionem sequitur non e voluntarium sine precepto quia omissio e ca per accidens illius, non quomodocumque, et quia ille effectus dependetur alia ca, in quo nullo modo influit voluntas nec mediate, nec immediate, solum non impedit tale influentia in tale effectum: at non impedire non e influere physice in illum effectum, et solum potest esse moralis influentia, si deberet, et teneretur impedire, sed non hoc tale debitum, illa effectus moralem pertinet ad se, et presumitur velle illum, quia debebat, et obligabatur illum impedire. Circa omissio non dicit seq per accidens ad voluntatem, quia sit seqr mediante aliquo, quod nullo modo sit a voluntate, et

quia ab

abilla mediante aliquo actu, a ipsa met voluntate elliciò, ideoq; omittit aliq.

Ad id v. q addit sl effus sequtus ex natio s nexu cu omissione dicimus: q vt dub sit declarabil, n é s nexio simpl, et absolute, dex sepoe alterij cag influentis, et p voluntate n impedib. Vna neg ans.

Ad 3 Ratio neg sequalla. Ad 1oes sdo maior, et minor, et neg coq, solus n, sequ q ille omissiones infinitas is voluntarij solus in ipsa et remote, n in actu, et ex imi potuerat n voluntas sicut elicit illu actu, num ita elicere alij, et alij diuisiue sine tio, si sibi q poneret, et a voluntate n recederet. Vna solus illi omissione is voluntarij in actu, quas in actu adverterit, et cognoscit, ex cognito spiritu voluntarij.

Ad 3a sdo maior, et disp minor; q voluntarij é imputabile mali, et p superiorities sdo maior, sl neg maior. Stag q é voluntarij é capax, tag subs vt adveniente p certo imputet ad bonu, l, malu, et ideo p certu ia supponit, n facit voluntarij. Quia sup illud cadit, vt explicatu é supra.

Ad 4 R: neg ans. Ad 1oes disp ans: n expellit physice, positiue, et 2aie sdo ans: priuatiue, aut negatiue. neg ans. Sl n omissio n reddit involuntarij opponitur actu physice, positiue et 2aie. bene tamen priuatiue, aut negatiue. qns sl omissio é cessatio actu; ag inde priuat illo voluntate, et ita reddit involuntarij priuatiue, qa nè a voluntate mediante priuae, et cessae illo, et cu dr: q nuq fuit in subo, ag inde n reddit involuntarij. neg coa. et q ad hoc vt priuet illo, n requirit vt expellat actu ille a voluntate, l, in illa, p existat, tag q in subo, sed sufficit, q voluntas n elliciat illu, vt reddat inuoluntarij priuatiue, hoc pibat a voluntate. Sicut vt dicat aer priuatu luce n requirit q lux expellat, l, p existat, sed sufficit, q aer q ducat sine lucem potest q duci cu illa.

Ad 1oes sdo ans: et neg coa. Ad 2oes sdo ans. Non dat voluntarij indifferens, qa ingtu voluntarij debet ei bonu, l, malu. neg ans qa q superiorities, et inde é voluntarij semp subijcit toi in exercitio. sdo ans. Tag remoto p certo omissio dicit voluntaria, qns a voluntate é, cui aut bona, l, mala vt s formitate, l, disformitate ad p certu, l, sibi, q sit ex omissione sibi n dicatur mala, sed solu mag bona, q sibi. Semp tamen in indua exit bona, l, mala sed tate ex fine, l, alijs circumstantijs, quę cadunt sub p certo, l, sibi. Ex inde tamen n sumit rationem voluntarij. sed qa a voluntate é. Dubium 3um.

An regrat p certu vt effus ex omissione sequtus dicat voluntarij indirecte?

CC

CC hoc é duplex opinio. Alij iudicant esse q ad omissione sequtu ee voluntariu, absq p certo. Alij v. oppositu tenent asserentes: natio, ee p certu, vt effus sequtus i voluntarij indirecte, q n é vo lit q sic, et dicere, sed solu sequtus ex omissione, aut omissione s omitta n sit aliqs ipsa omissio voluntaria, aut solita sit. Dicendum veritas sit.

CC

Natio requirit p certu vt effus ad omissione sequtu sit voluntarij. Et colligit ex S. Th. hic q. 6. a. 3. dq ait: Id q sequt ad effu actionis (q ad omissione) n reducit in genu tag in ea, nisi tenu solu, q poe et debet agere. Sed reduci in voluntate, tag q in ea, é ee voluntariu. q tenu solu huiusmodi effus é voluntarius q poe, et debet agere. Debere autem agere é teneri, seu obligari. q &c.

Probat 2a aprioris: Quia n stante p certo, effus ad omissione sequtu mediante alia ca, (hoc n, effu logmus) nulla calitate habet a voluntate omittente q. Coa pr. ans v. pb: qa omissio n influit physice in tale effu ex i neq, et effus i alij positiu. Sil ipsa voluntas n influit physice in illu; eoq n é directe ab ipsa voluntate, sed solu indirecte qns n impedit illa ca, quę tale effu oppeat. Sil n influit moralit, eoq n dat debitu vtrumq; et sic ad voluntate illu n pertinet p dicto effus. q &c.

Probat 2a posteriori. Quia ad rem voluntarij in effu ex omissione sequtu, n sufficit q aliqs possit, et ad vertat, et omittat, n in tenet. q &c. Ans pr. neq tota hoc invenit in Deo permittente peccata; na, ex omissione dandi auxilium efficax, sequitur peccatum mera alia ca deficiente, sl creatura, et Deo adsente, et poe dare hui modi auxilium, q tamen omittit p stare. Sed peccatum n solu n imputat Deo, sed etia neq é ipsi voluntarium, seu a ipso pendens E. vltrei, sequitur q aliqs teneat, et n faciat, vt effus ex omissione sequtu media alia ca sit voluntarij. Sl etia hoc ipsum, n solu in effu ex omissione sequtu, sed etia in effu ad aliqua actione sequtu media alia ca: Qui n é voluntarij nisi ad ret p certu, vt ostat multis exemplis.

Sl 2a q ad 2am: aut ia sup facto: qa n stat ee aliqua ro discriminis inter omissio, et effus ex illa sequtus, nam cu ipsa omissio poi ee voluntaria absq p certo, et illa sic existente voluntaria, ipsi coicatur hoc voluntarium effui inde sequtu, cu talis effus n metat ex illa omissione.

Pr. n videt pte explicari; quomodo p certu faciat influxu moralem

Vol

ex eo solo q dat debitum, et obligat impediendi: ipse vero potest impediendo, q poet impedire, et advertit, et ri facile, n'i sufficiens influxus moralis, ex eo solo, qa tenetur.

Pro q in sti 1°: Quia ta omissio, q effectus sequitur q accidens, seu q aliud ad voluntate: omino qdq q alia actu: effectus v q alia ca externa: sicut naufragium, fit dicitur mediante tempestate indirecte autem, ex absentia gubernatoris. q.

2°, qa etiam remoto p'cepto talis effectus sequitur indirecte quemadmodum apud inaico. Sit a voluntate, q. ani et: qa ipse sequitur effectus hoc ipso, q illi omittit: sicut ex eo, q n' vult ecclesiam exire, ipse sequitur, q n' audiat sacrum, q n' succurrat pauperi, et ille moriat: q illi effectus sit a voluntate hoc ipso, q a voluntate è omissio, cui qua sunt etiam si n' adsit p'ceptum, dumo adsit advertentia, q sic omittit.

3°: qa p'ceptum enim, quia cum sunt omissionis, q respicit effectus sequuti, in quo nil interponit quoad p'ceptum, Ideo diximus omissionem n' sequitur p'ceptum, vt sit voluntaria, qa p'ceptum extrinsecus sed, respicit voluntatem q sit effectus sequutus voluntarius independenter a p'cepto, hoc ipso q sequitur ex omissione voluntaria.

Q: discrimen inter omissionem et effectus illa sequutus est manifestum. Et 2° disparitatem: qa omissio cadit ab ipsa voluntate, eo ipso, q elicit, aliquam indeterminabilem cum tali volitione: nam hoc ipso sequitur cessatio, et omissio huius volitionis: sicut ad quod sequitur cessatio, et abstinentia alterius effectus. Itaq ad omittendum, et cessandum ab opere nec indiget voluntas alia potestate, nec alia ca, q se sola, qa ipse solus potest agere, et n' agere, sive illud n' agere illigat suspendendo, quam actum, sive ad aliud discurrendo. At p' effectus sequutus ex omissione n' sequitur immediate ex sola omissione, neq ex sola potestate voluntatis, mo, n, n' loquimur de effectibus q dicuntur cadere a voluntate, sed indirecte, et solum hoc omissionis, qa sit omittit impedire aliqua ca, ex qua sequitur effectus, ex supposito q n' è impedita: sicut vt nauis submergat ex omissione gubernatoris, debet intervenire alia causa p'ter voluntatem omittentis sit tempestas, quae naufragium faciat, n' sola voluntas, aut potestas gubernatoris, et vt aliquis occidat ex omissione succurrendi, debet intervenire alia ca sit occisor: quare tunc dari n' potest aliquis influxus, physicus ex q omittentis voluntatis in tale effectus, et sic oportet recurrere ad moralem, q è mediante debito, et obligatione.

Sed obj: Quia aliquis effectus ad extra p'se, natus

inuc

inuitur ex omissione sine interventu alterius ca q tunc ille effectus cui voluntarius sine p'cepto, et obligatione. Coaptet, et ani, ybi quae eo, q quis omittat exire domo adire nulla alia causa intervenientem infallibilem, et natus sequitur n' audiat missam in Ecclesia, q n' succurrat pauperi, et alia similia, et ex eo q Deus negat auxilium efficax gratiae infallibilem sequitur peccatum q aliqui effectus sequuntur immediate sine interventu alterius ca, ac ipsi tales effectus exeunt voluntarii etiam sine p'cepto.

Respondeo, ad hoc, n. supradictis. Sit q ea quae sibi numerant sint aliqui effectus ex omissione sequuti, dico quoq logmus, solum, n, ii, quae dicta negotia alicuius effectus, huiusmodi autem negotia, et immediate sequuntur a ipsa, n' ponunt in num effectuum, et splendunt hoc ipso omissionis, eo q vi. stinent in illa, et eadem negotio, quae negat vnus, extendi vel ad negandum alterum, sicut nisi exeundi domo, aut mobendi se e loco, hetsibi adiuncta negotia existendi in alio loco, et cum negotia faciendi, aut n' faciendi, quae ad aliquem locum pertinent.

Vna moralis cessat eadem omissio n' exire domo, et omissio existendi in alio loco tunc vno in Ecclesia, et sic huiusmodi omissiones sit physice distinguantur, p'ter diuersas res, seu quae negatae, tamen moralis. Cessent vna omissio, et ta voluntaria è vna, sicut alia, eo q vna vitia involuit alia, et sic hoc ipso q voluntas sufficit se sola sine interventu alterius ca, et sine morali influxu omittere, poet etiam 2°, et eos alias sibi nexas, et vitia ibi inclusas, quae vni omissionis moralitatem splendunt. Vno si Gubernator nauis n' abiens tempore tempestatis, cum vellet ire ad succurrendum nauti, hoc ipso etiam si n' intervenit p'ceptum, debito, voluntarius è illi, n' è in nauti, neq illa gubernare. Et sit nolentiexire domo, voluntarius è n' audire missam, etiam si n' adsit p'ceptum, qa ista illa non vni omissionis, quasi stricta, et extensus q plures omissiones physicae sibi invicem nexas splendunt.

At 2° illi effectus, q, sunt ex omissione sequuntur intervenientem aliam ca, quae n' è in potestate voluntatis, nec sequuntur ex omissione, nisi qns illa omissio n' impedit tales ca, tales effectus n' possidet voluntarii, et a voluntate pendere ide aliquod nexionis, aut influentia ipsius voluntatis, seu omissionis ei, in tales effectus, qa in vera talis nexio physice n' dat. Et ideo ad hoc vt dicant ea a voluntate, seu vt pendant voluntarii indigent saltem aliqua nexione morali, quae fit mediante aliquo debito, seu obligatione, et aliqua influentia morali, quae sistit in hoc, q omittat voluntas, seu n' impediat tales effectus, q debent impedire. Vt in exemplis allatis sub mercio nauis n' è voluntaria omissio

tentiga

gubernoq; ex aliqua inexione physica immera, et pre cy tali omissione & intercurrire debet alia ca, sicut tempestas, que submergit naves. Et sic sequi n succurrit rixantis sequi occisio mediante alia ca sic occisione, q ad voluntate omittentis n mobet. Et idem ex: difficilis negativus, q n sequuntur immete ad omissione, & intervenire debet alia ca, quae voluntate omittentis n mobet. Sicut ex eo, q alius occidat, me videntem, et n impedientem, sequi videntur inexione, aut paupertas infilis, que tamen mihi ex vi omissionis illius voluntaria n h, sin etiam obligan succurrere. Denique ex negatione auxilii efficaci sequi aversio peccati, et tamen n e voluntaria de negantis auxilium, q n sequi immete, et pre, ex sola negatione auxilii, & interveniente ca effectiva, que, n obstante negatione auxilii, adhuc vult operari.

Ad 4 pte ex dictis: Ri n, sto ans, tho toties explicato et neq eorq, et patitate, cui difficia assignavimus ia, inter omissionem, in se, et effectum sequi, mediante alia ca, n impedita a tale omissione. Et ideo tunc effectus n ex influxu voluntatis physice, & solum moralis, sive alicui debiti, et obligationis, vt declaratum e. Et ideo ipsa omissio in se e in potestate voluntatis, qa p se ipsam immete potest voluntas agere, et n agere, sive suspendendo ea actu, sive deinde, ad aliud divertendo, et tunc n voluntas divertit ad aliud actum, sequi omnino paucior, et sparse ad aliud actum, qa mediante alio actu sequi; n tamen mediante alia pia, qa p ea data potest voluntatis, sequi hoc ipso gitur ad aliud actum divertit. Effectus autem de quo e questio, sequi mediante alia ca, que n e immete in potestate voluntatis.

Ad 5 Ri: neg ans, sed g ille effectus n a voluntate, vt agente intrinseco, q ad voluntatem sequitur, & solum ex eo, q n impedit causam que illum induci modo n hic inexistens positivum simpliciter et absolute ille effectum voluntate sic omittente; & solum n debet, si tenuat impedire ca illa, que tale effectum facit, mente actu deberet, et obligari e ca moralis, n autem ex p ipsa omissione voluntatis fiunt. Si n, ab alia ca, q a voluntate impedire quoque mo, effectus n sequeretur, et sic n ex collectione positiva voluntatis, et negationis talis effectus. Illi autem effectus negativi in ratione relati, n immete inexti ex omissione, et idem consentit ea vna omissio moralis, et q da denominatione, et sic pt responsio adhibere.

Ad 5 Ri: sto maior, et alias minor, qa dupliciter exinnisse se hic respectu voluntatis, vt influentis physice

sicut

sicut influit in omissionem sto mi, vt influentis moralis, neq mi, et eorum stat q dupliciter, tam respectu omissionis, q respectu effectus sequi e quia ex parte physice tamen e intrinsecus moralis, quia in ipso dictamine illius, et in ipsa voluntate relinquit obligatio, et debitum, q qda voluntatis, et illud intrinsecum e moralis quia ho sentit se obligatum legi, et cum tali obligatione cognita, omittit impedire ea, ex qua sequi physice effectus. Hoc autem illi debitum, et obligatio cum sit talis effectus moralis e a voluntate, n vt influente, & vt debente influere, q impedire: sic n, moralis, sive in existimatione hominum inde censetur, ac si influeret. Effectus q ille indiget tali influxu moralis, vt sit moralis voluntarius sit, qa physice n e a voluntate, nec ab eius influxu. Et cum vt omissio sit voluntaria n indiget isto debito, et influxu moralis, qa immete e in potestate voluntatis, que pre ipsam immete potest agere, et n agere.

Denique vt sic quoquo tollat adversendum e: e oportet distinguere in omissione voluntaria directa, a voluntaria indirecta, de quo solum loquimur. Si n aliquis vellit ipsam omissionem tam q medium, ad hoc, vt sequatur effectus, tam q finis, tunc omissio e directe voluntaria, et ipse effectus sic sequitur, etiam nullo stante peccato, l obligatione, n solum exit voluntarius, verum etiam directe vollitum, qa e intentum a voluntate, et eodem nat omissionem adiunctum sequendum, tam q medium, l tam q aliquid requisitum ad hoc.

Unde n indiget influxu moralis ex q debiti, vt sit voluntarius, & hoc ppter volitionem, qua intendit illum effectum, voluntarium illi e, qa adquisitio, aut exhibitio eius, ex tali volitione, quasi ex qua da influxu voluntatis e. & nos n loquimur in tali casu, & solum q voluntarium e indirecte, et sine tali intentione, aut ordinatione voluntatis fit omissio, et intervenientes alia ca, n qda a voluntate intentata, & solum q missa, seu n impedita, sequi effectum. Et eodem mo si ex intentione omittendi fit aliquis actus positivus, vt qa sic ex intentione omittendi sacrum aliquis ludit: talis omissio, etiam n stante peccato, n solum e voluntaria, verum etiam vollita, et intenta. Actus 49. Q voluntati possit inferri violentia.

Actus 49.

Q3 Voluntati possit inferri violentia?

1 Pc.

Voluntati n potest inferri vis, que ad actum ipsa elicitur, q e actus sic elicitus a voluntate, et tamen violentus. Pb: qa, hoc ipso, q actus elicitur a libero intrinseco influente, seu efficiente vim, q virtutem influxiva, & vio

Obiec. 3. de Vol.

violentus è agente extrinseco, quia non resistente vis. ff.

Ad 2.

In actibus imperatis potest voluntas violentiam pati. Quia imperante voluntate potest ab extrinseco impediri ne fiat, membra ipsa impediendo. g. Dubium 13 an voluntas possit pati violentiam in eliciendo suos actus.

Dubium 13.

An voluntas possit pati violentiam in eliciendo suos actus?

Sicut voluntarium est ex duplici principio scilicet ex appetitu appetente, et ex cognitione dirigente, ita oppositum eius, quod est involuntarium, oportet, quod esset ex oppositis principiis, scilicet, vel quia oppositum est agens extrinsecum, sicut violentum, et motus: aut quia tollitur, vel ligatur, aut turbatur cognitio, sicut fit per ignorantiam, et passionem. Quare de his duobus agendum est, et primum de violento incipiamus a violento. Declaratione tamen tam presentis, quam difficultatum eius sequentium.

Primum est 1°, quid violentum ex Arist. 3. ethic. cap. 1. definitur: Violentum est, id, quod habet principium extra, nihil conferente eo, cui vis illata. Et alis verbis idem explicari dicendo: quod violentum est agens extrinsecum non conferente vim, si non influente passo quoquo modo virtute, in oppositum violentum, quae definitio tradita a Damasceno, et Nyseno. Cum quibus accipit a Theologis. In ea autem inveniuntur duae conditiones requisitae, ad rem violenti.

1a quod principium violentum sit ab extra: nam quod intra ipsum appetentem non inferat violentiam, nec repugnantiam natura inventa; quia non intrinsecum natae, et propinquum est. 2a conditio est: quod passum seu res illa, cui res illata fit, ita patiatur illam, quod non conferat vim, quod non adiuvet, nec influat quoquo modo virtute, seu vim, nec conferat motum violento; sed resistat, aut repugnet. Nec sufficit passum pure negative se habere sublimando motum alterius, et obediendo illi, et requiescendo, et resistendo, et contrarietatem, quae oppositum inclinationem; aliae dona supernaturalia quae nobis infundunt sunt violenta, quia principium aquae proveniunt extrinsecum infundens illa, et passum sic aliquo non conferat vim ad talem infusionem et mere negative se habet in recipiendo, quia recipit illam, et sola potest obedientiale, quod est mere non repugnare. Et quia non resistit, nec habet inclinationem in oppositum, non dicunt violenter introduci talia dona.

An 1° Probatur non violenter offendat etiam illud

quod

quod est naturale, et non solum contra illam, sicut quod ignis movet circumlaterem, quod quidem est illi naturale quia vi impressa ab extrinseco, non tamen est ab eius inclinatione, sicut est motus deorsum. Et ita illam, hoc inquam, res est parvi momenti. Adhuc dicunt quod Probatur indirecta oppositum violentum latus non quod etiam offendit naturale, quod quidem est quia influa, aut adventitia extrinsecus passum, etiam si non haberet repugnantiam, aut inclinationem naturalem.

Violentum autem strictiore dictum, quod est cum omnium in presenti, dicit aliquid illam repugnantiam inclinationis, sive naturalis, sive voluntarium. Nec tamen sicut includitur ratio naturalis in oppositum violenti naturalitatem ab Arist., ita includitur repugnantia, quia hoc non fundatur non repugnantiam, et obedientiam naturalem; tamen quia facit opponere naturalem elevando etiam ipsum oppositum intrinsecum ut vitale, et voluntarie opponere; ideo non includitur in ratione naturali, et violento, et repugnantia est.

2° Probatur: violentum potest inferri non solum principio activo, vel formali existenti, et etiam passivo, quod etiam existere potest quod fit in illo aliquid ex eius natura inclinatione. Oppositum huius tenet Pal. hic et existimans principium mere passivum. Quia materia 1a quidem, et in aliquo non est natura, ac quinde non est violentum, et videatur illi contrariari, quia non est natura. Et quia principium fundamentum est non regit ad rem naturam principium activum, et sufficere possit, quale est in materia prima. Hoc est stare ap. Arist. et S. Th. Unde ipse S. Dor. 8. Physic. lec. 8. reprehendit aliquos, qui dicebant Aeri posse in materia principium, ut motum eius esset naturalis; et dicit sufficere ad hoc principium passivum: ex quinde hoc sufficit ut materia, sit natura, et sufficit ut motum eius, sit naturalis. Et ita videtur ibi S. Th. Ens. 2a intuetur Probatur, quia in materia est principium activum, quod quidem dicunt eiusmodi ad hoc ut sit motus naturalis; sufficit non quod sit passivum, quod est non naturalis ad actum. Quare si principium passivum sufficit ad rem naturam, etiam sufficit ut sit capax violenti, quia violentum est 2a natura agente extrinseco, et ita quod 2a sit principium passivum in eo, quod passivum, erit et violentum.

Quod autem non 2a sit aliquid principium passivum est quia etiam in actu quia passivum habet inclinationem, et appetitum, ut ad rem, ut informetur, ut ad agentem, ut reconcilietur et abeo patiatur, et sic materia intrinsecum in se est appetitus ad formam; quod si quidem passivum impediatur a tali inclinatione, et a consecutione sui appetitus, patietur violentum, et repugnabit, quia illa qualitas non, tali impedimento, sicut inclinat in oppositum, et quia est de se natura non retineret tale impedimentum ratione impositionis sua quia sicut receptibilitatem ad tale actum, vel ad talem statum. Ut Deus si materia proxime ai posita ad unam formam impediat, ne obediat naturali agenti intercipiendo illam, aut si poterit materia ab qui forma separari, talis hatus de nudationis erit et violentum, quia inclinationem, et appetitum habet ad formam.

Et

Ex his igt̃ patet, q̃ quiq; actiq; pati poꝑ violentia, q̃ resistit, et repugnat suo opposito. Et magis manifestatur repugnantia, seu Dnatio inopportuna in quo actiuo, q̃ in passiuo: eo q̃ quiq; actiq; resistit opperando, et agendo, atq; adeo, deliberando Dexiq; quiq; autem passiq; et tale in resistit opperando, et agendo. Et in inopportuna natura se exibendo alicui actiuo, l. qui aut statui sibi incusso Dpugnantia inclinoꝝ: ipsa, in inportione, et disonantia, quam ab ea resistit, nec illi iungit nisi repugnantes. Et ga quiq; actiq; in statu, cui qua i quiq; agendi, in difficultas quomo in ipse qua, seu quiq; qua sit possit sui violentia, nempe si opposita qua introducat, et illa resistat sue introductioni, qa repugna, et in spatibilitate hat cuilibet.

Difficile tamen est intelligere, quomo qua, seu agens poꝑ pati violentia in agendo: qa si agit qa actio egreditur ab agente, et in aptio extrico, qa in poꝑ impedire, ne egrediat actio; et sic actio illa in est violenta, qa in aptio extrico, et quiq; extricum et impedire. Si vero in agit, hoc ipso in violentat in agendo, et manet sicut antea, Dq̃ nec violentabat, nec opperabat. Solum q̃ poꝑ violentari in agendo, q̃ obligat agere Dpopria inclinoꝝ, quia si inclinat ad quiescendum, et cogit vigilare, l. operari, aut si inclinat ad operandum hanc operoꝝ, et cogit operari alia Dsua inclinoꝝ, talis actio dicitur ab aptio extrico in qua adsuꝝ egressione; et quia ad disposqua in actum disponit ad operandum sic. De hoc tamen amplius dicemus infra.

3o pnsse: q̃ in hac mata vimus quatuor, aut qnq; noib, quae aliq videntur sfundi, et eodem accipi; et tamen differunt in diversas qualitates. Nna autem si ita. Natura, Violentia, Coactio, inuoluntarietas, impedimentum. differunt autem sic: natura dicitur quod opponit stringenti, seu indifferenti, et imponat atque adunum, excludendo facultatem ad oppositum. Violentia includit ergo resistentiam, et atque ex eo quod violentia, et addit supra naturam [illegible] quia a pro posito, et in intrinseco violentat, et tamen poꝑ aliqd licit naturae, et tamen et aptio intrinseco, vel ab extrinseco, et in motibus spiritus. Coactio vero ita, q̃ violentia, et quia logo coactio aliq opponit spontaneo, sive voluntario, et ideo solum inuenit in cognoscentibus; violentia autem etiam in rebus inanimatis, et quia aliquid sunt. Inuoluntarietas vidit aliq iumenti q̃ coacto; et tamen ea poꝑ inuoluntarietas di

ongere in

dicitur, sic vidit, et quod aptio extrico; vero etiam sic ignorantia ex defectu cognitionis: ideo inuoluntarietas plus importat, intuta sua latitudine, q̃ violentia, et coactio. Et dicitur q̃ opponit procedenti a voluntate, et a regulae ei, quae è contrario. Denique impedimentum significat frentionem facultatis, seu poꝑ, ne poꝑ exercitium hanc. et aliq putant impedimentum solum dari ex parte alicuius operationis; maxime autem, l. coactio poꝑt dari, ta, ex parte operantis, q̃ cessatio ab ipsa. Et tamen in apparet cum in poꝑ aliqs impediri a quiete, l. somno, quia in l. operantes. Sicut q̃ infirmitatem impedit aliqs, ne dormiat, et paliquis oculos, l. alia ea, impedit, ne sedeat l. quiescat. Poꝑ tamen dari impedimentum, ta, ex parte naturae, q̃ violenti, ta, in cognoscentibus, q̃ in in cognoscentibus: poꝑ in lapis impediri, ne discendat, et sic impedit motum naturae: et poꝑ impediri, ne ascendat, ut q̃ natura ipsi, et destinet, ne ulterius transeat, et sic impedit motum violentum in cognoscente. Poꝑ etiam impediri ho, ne ambulet, et sic impedit motum cognoscentis.

Quare impedimentum latius pt, q̃ natura; qa natura solum opponit stringentia, seu indifferenti. Impedimentum autem cuicumq; potest expedire, sive natura opponat, sive stringentia. Natura vero latius pt, q̃ violentia, qa de violentia quod natura ex parte patientis violentia. Et tamen de natura violentia, vero agentia naturae opperantur abinuicem. Denique coactio è interior, qa violentia: qa de coactio è violentia, et tamen de violentia è coactio, et solum q̃ opponit spontaneo, seu voluntario: et ideo solum inuenit in cognoscentibus.

Denique imprimis aliq [illegible] mutuam [illegible] non sit violentia et natura, aut voluntaria, quia q̃ dicimus ex vino q̃, in qua res unia, [illegible] diversa; qa non [illegible] et cuique motum dicendere, [illegible] quia [illegible] Deuteronomium, et cuique motum induere [illegible] violenti, et [illegible] [illegible] l. voluntarii. Sicut q̃ mobet motu q̃ quietus, in [illegible] pedis è violenta, ita gravitatis, et [illegible] fiunt ex motu [illegible] voluntarii, simpli, et absolute, et aliq violenti inuenit [illegible] incuetientis motu.

Cetera quoad hoc, vinci hoc illa motu, sola natura, l. violentia, aut via naturae hoc praeminente. Vnum tamen inquiri fiunt ex motu, se videat coactio [illegible]

simpl violenta, sed vere naturalis appetitui sensitiuo; qa principium qua operans in hoc est voluntas, et hoc non essentiae, et sic non est voluntarius ille motus. Sicut enim in natura, qd aqua calefit ille motus est violentus aqui ratione sui fm, et tamen naturalis mu, quia disponit p calorem ad gra. Et qadoque ordinant ad finem vltm concubitus vniuersi, simpl ille motus dr naturalis; qa gra et diuina et gratuita gentis, et tamen est violenta hoi, qa repugnans.

De motib autem 1o sti, q gianu ne oes adruta rois, et coent oes inclinationes voluntatis, dicendum est q instinctus inuenit voluntarium simpl et effectum, qa antecedunt voluntatem liberam, quae solum fuit ratione voluntarii effectus. Nec enim huiusmodi motus sunt violenti, eo qd non sunt cum aliqua repugnantia, neque ex parte voluntatis, qa ipsum adruta, nec operatur illos, nec etiam appetitus sensitiuus, qa potest elicere innatos illos motus. Nec sunt omnino naturales, sed appetitus innatus; cum ipse non operatur appetitus innatus, sed elicitus, qa mediante cognitione, seu imaginatione mouet appetitum sensitiuum. Et voluntas si mouet, non innatum libera mouet, et cognitione non indifferente. Nonne ibi violentum in actu quoad adruentem ratione, initium resistentiae et repugnantiae voluntatis, tunc non incipit ille motus esse violentus ipsi voluntati, quia non potest repugnare alia pta, quae appetitus sensitiuus, et in illa violentia patitur, et sic simpl ipse hoi est violentus illo motu, qa sm principalem partem quae est voluntas repugnat; et vt patitur hoc: iuxta id: Domine vt patior responde pro me. Quare ille motus 1o et ante qs adruentia rois solum habent rationem spontanei, seu voluntarii imperfecti: qa tunc non operatur voluntas, seu appetitus liberum; sed ad motum brutum respicit, voluntarii vero liberi, nec est voluntarius, aut violentus, sed involuntarius privative, sed mere negative sic dicitur, dicimus autem non sufficere ad rationem violenti mere negative se habere, sed requiri aliquam resistentiam.

His suppositis dicitur prima: an voluntas possit pati violentiam in eliciendo suos actus, et quomodo differat seu etiam quomodo sit ab aliis potentiis activis passiuis in suis actibus, nimirum: qa si aliquid agens, seu agit, incipiendo recedit actio ab activitate, et virtute illius, quae intrinsice illi deest, et est extra apetitum intrinsecum, et sic in agendo non violentatur: si autem non agit multo melius violentatur in agendo, sed cessat ab actu, sed si agit ex virtute sua non ab alio, tanquam instrumentum, et vnde si violentetur fit potentia patiens violentiam, qd agere violenter. Quapropter vt melius resoluat hanc difficultatem duo considerandum.

1mum est quod in voluntate aliquid patiatur violentiam, aliquid agere seu eliciat actum violentum. Nam ex his quae requiruntur in voluntate ad agendum vt est potentia illius, scilicet diuina, nihil aliud, seu dispositio ad faciliter operandum, vel aliquid illorum auferat ipsa voluntate repugnante, exit ad violentiam in voluntate, sed passiue qa voluntas patitur in ablatione talis rei, non autem violentia intelligendo ipsum actum, qa illo tollunt anteq ad actum, sicut qui lis et alii qui reagent in aliquo cibo posito tolli violent ab illo si cibus ipsum repugnat, et resistit sed talis violentia sistit potius in pati, qd in agere, quae est ablationem rei reagentis non autem est ipsa elicientia actus, et redundare possit hoc violentia in ipsum agere; qa ablata, seu impedito tali requisito ad agendum, cessat ipsa actio violentiae, et sic tunc repugnantia voluntatis, et idem est si voluntas potest suspendi ab hoc actu, et relinquere tamquam mortua, ille tratus est sine voluntatis, et recedit illi violentia et sic id quod eius non gerit, sed tamen non violentia in eliciendo actum, sed potius est incertum actus, quae est pati violentiam.

Ex hoc quod cum violentia includat duas additiones videtur quod sit aptio extrinseca, et quod passio repugnantiae non dicit exactam additionem: quamvis non possit operari, tamquam aptio extrinseca, nam si elicit actum, elicit vitalem motum et voluntarium, et cum operatur qd activitatem intrinsecam. Ex quo autem duas additiones si aliquid arguitur qa videtur gerere: voluntatem aliquid eliciere actum cum repugnantia, et tunc videtur currere diffa. qa si potest dari repugnantia intelligendo, dabitur enim violentia in eodem genere, in quo dat repugnantia. Sed verius est quod non sit.

CC

Voluntas in eliciendo suum actum non patitur violentiam, nec est ea pax illius sed hoc ipso qd elicit: ille actus non est violentus, sed voluntarius. Et est communis eq scholasticorum inter. dd. et ap Theol. cum S. Th. hic.

Probatur hoc S. Thomas in hoc a. 4. qa actus elicitur a voluntate nisi aliquid qd quidem inclinatio illius actualem procedens aptio intrinseca, cum cognitione finis. qd esset est voluntarius; ac inde opponitur violentum. Nam pt: qa ille actus cum sit elicitus regulatur a cognitione finis: vigatur in hoc discrimen apetitus elicitus, ab innato, qd ille cum cognitione, ille autem sine illa ex eo autem qd est actus elicitus a voluntate, debet esse ab illa tamquam aptio vitalis et intrinseca motus inclinatio, et appetentia, et resistentia. Sicut actus elicitus ab intellectu, et actus elicitus a sensu sensatio. qd actus elicitus a voluntate est volitum seu inclinatio, aut oppositum eius qd est nolitum: vnde tamen procedit a voluntate vt aptio intrinseca vitalis, regulata cum cognitione, qd est hanc essentia proprium voluntarii. Ex quo vlti: quia violentum habet essentiam additionem oppositam illi actui non elicito

Na violentum è a principio extrinseco, ille autem actus ab intrinseco: violentum è cum resistentia passi; ille autem actus elicitur sine resistentia, vigente quodam inclinatione et pondere ipsius voluntatis: quale si semper inclinet voluntas in obiectum, dum quod adversetur, et fugiat; tamen ipsa nolitio, seu actus adversionis è quidam pondere voluntatis ad fugiendum, et refutandum obiectum, et sic semper è inclinatio expressa actus, et sit repugnantia ergo obiectum: imo et voluntas prius repugnet, et resistat elicere actum, vt quod procedit ex metu, tamen si tandem elicit illum, hoc ipso provenit in eum, et sic non resistit, sed inclinatur ad faciendum id, quod metus suadet: Desinente autem passio, cessat vis: quia cessat motus, et resistentia in oppositum.

Ad secundum argumentum: vel dicendum sicut prius, quia si aliquid potest in voluntate, potentia in illa; imo potest quod nulla potest actiua violentari posse, tamen eorum non admittit: imo S. Th. admittit in actibus imperatis a voluntate posse dari violentiam ad actum illum, et aliquam potestatem agentium ad imperari a voluntate, quod possit esse violentum: sequitur 3. quia illum in suis actibus illicitis, prout actus vitales a se procedentes, vt a principio intrinseco, quod vitalis actus procedit ab ipso non violentur: quia a principio intrinseco emanat, sine repugnantia è: si vero ab ipso principio intrinseco, et vitali non procedit, actus illum non è, et sic in actu illum nunquam potest dari violentia. Non quia è proprius voluntatis quod in actibus a se elicitis violentari non possit.

Respondendum quod, non eadem è in illum respectu suorum actuum elicitorum, quos vitales, et ab intrinseco producuntur, è in violentum respectu actuum voluntariorum, quia ab intrinseco è. Ad id, quod addit, quod in actibus imperatis potest dari violentia sed magis, et minus, et aliquo modo. quod actus illum possit esse violentum respectu illum efficientis, non cogit: respectu voluntatis imperantis sed cogit: Itaque actus illum, et aliquam potestatem vitalium possit dupliciter considerari: 1° in ordine ad ipsum illum, siue potest efficiente, et hoc modo in se illum violentari potest: quia actus semper vitalis producit, et sic ab intrinseco; actus autem violentus ab extrinseco.

2° quo ordine ad voluntatem; et sic potest esse violentum non respectu illum efficientis, sed voluntatis imperantis, quatenus impetrat illum potest extrahere intentum suum, si illum ad aliquid diuertat, et tunc illectio erit violenta non ipsi illum in se considerato, sed vt imperato; id est violenta voluntati imperanti. Et hoc modo dixit S. Th. quod voluntas pati potest violentiam in actibus imperatis. Et in motu imperatis, et quod ordinem ad ipsum oppositum, quod voluntas manentem oppositum potest frustrari intentum suum. Sed ipsi potest vitalem efficienti, nunquam potest actum esse violentum, quia semper è ab intrinseco.

2° arg. quia voluntas potest necessitari a Deo, quod ergo amittit: quasi potest impedire indifferentiam iudicii, quo sublata libertas in voluntate

tollit: potest etiam a trahere voluntatem ad vnum impediendo, et tollendo facultatem in voluntate ad oppositum, vt in motibus subitis. quamuis necessitabit voluntatem ad vnum exercitium: nam quod in actibus elicitis potest necessitari a principio extrinseco quod Deo, cum ab eodem non potuerit cogi. Dico quia violentia non aliquid, quod necessitatem, seu facit a principio extrinseco. quod si potest voluntas necessitari a principio extrinseco potest cogi. quod si ipsum passum repugnet, et resistat, si obstat, quia potest sic a Deo cogi, voluntas adunando omnia, quod desiderat, et tunc est oppositum, quod tunc est necessitata ab extrinseco cum repugnantia voluntatis, ergo violentabitur, quia in toto hoc non agnoscit intrinseco.

Ad: Deo omnia, et nihil coactum est. Ne discriminetur quod Deus necessitat voluntatem, non tollit a illa, quod operetur tamquam prius intrinsecum. Ad solum tollit quod illud prius intrinsecum, et voluntas è capax intra se operandi vnum motum liberum, tum naturalem, vt potest in motibus subitis, inamoratus patrium, etiam amore liberum. Sicut ergo è capax ab intrinseco motum, et quietem, et ita non violentum illum quod moueat; ergo non violentum illum motum, nec quietem, et quod violentum si quietem vero. Sic simili potest iudicium indifferentiam aequo modo voluntas è conatum modum liberum, et sublata indifferentia iudicii è inclinatum modum naturalem. Vnum tamen mediante prius intrinsecum sui motus, et prius hoc intrinsecum potest regi, sic dirigi, et disponi, quod sine indifferentia modum beatum, et elicit actum modum ad vnum violentum geni quod modum beatum, et elicitum actum a principio extrinseco cum resistentia intrinsecum. Hoc autem destruit efficientiam vitalem, quia cum pondere et inclinatione interiori explicata per actum, indeque exercitium Dei necessitet voluntatem non est violentum, non ad necessitandum sufficit, quia igitur prius intrinsecum linoleum sine indifferentia, et non faciat quod sit a principio extrinseco efficientem actum, et sed est a principio extrinseco illa a tribus prius intrinsecum, vt sine indifferentia maneat ad violentandum autem quod, quia efficiendum vel a principio extrinseco vel intrinsecum violentat; et hoc repugnat ipsi suo vitalitatis, et voluntatis.

3° arg. quia potest Deus renitente voluntate ipsum transmutare de vno actu ad alium, aut etiam detinere ab vno alio, et sic violentum quod. Nam in primis voluntate operante, incipiente operari potest Deus suspendere illum actum, et tunc fit illum violentum, quia 3° prius inclinatione, quam id in actu se operabat cogit desinere ab actu a principio extrinseco, vnde cum lapis detinere descendat. Deinde incipiente, quod Deus potest infundere actum voluntatis ipsa passiue se habente, talis actus potest esse violentum, vt si aliquem dum amat infundat odium illum mutuum, et historia magna 3° Natura igitur mutat

voluntas: quia ideo explicant alij dolorem, et tristitiam, quo Deus talem actum illis infundit. Dehis ergo de quo delectabant et tanquam voluntas illam in Deum. Si igitur voluntas ex metu, vel ex motione Dei retrocedere abeo, quam ante nolebat, ut si quis ex metu non velit intrare religionem quam ante volebat. in tali casu cogit quo renitente voluntate vult illud.

R: Ad maiorem, et majorem quam dicit quod ad 3 dicendum infra tractando amorem violentum procedere ab actu, et ad genitivum minus scurum, et hunc declarabit 3 exemplum 3 ytor. Ad 3 exemplum dicimus: Et in illo casu possumus duplex procedere, 1°, ita quod elicitur voluntas illum duplex actum Dei eo ideo ab eodem motivo, seu ab eodem ratione Dei, nam alias non esset Dei.

2°, ibi non unum actum elicitum a voluntate, alterum non; sed mere passive recipit voluntas in recipiendo actum illum et alterum elicitum. Ergo si hoc modo fiat, actus illi non dicuntur. Quam ex illicitum a voluntate, et illum non elicitum sed mere passive receptum: cujus ea actus mere passive receptus non denotat voluntatem, neque exercet inclinatione amoris: quia actus vitalis non denotat passive potentiam, quia ex eo, quod passive recipit, dicitur eo, quod recipiat in eo aquam vitam ponit, sicut non dicimus cognoscens aut videns, ex eo quod vitio inhaerat in aliquo subiecto: Si non poneret a Deo in lapide non diceretur lapis esse videns sola substantia entitatis rationis, quia videre est actus vitae lapis autem, ex eo quod recipiatur vitam inhaerent non redderet viventem, quia in se, mobilem ab intrinseco, ac inde non videns, quia videre non videre, et nec minus quamquam in illo ponere, quia non poneret motum vitalem, quod procedens a principio vitali non denotaret videntem.

Radix autem huius est quia si aliquis actus fieret quod non posset dari extra ens intelligentem, nisi supponendo aliquam traditionem seu motum in subiecto sine quo nec actus esset talis, nisi quam non posset reddere sanctum, et justum nisi subiectum intellectuale. necessitatem adoptivum nisi prosona creata. Et species visibilis inhaerens aeri non representabilis oculos: sic etiam actus voluntatis non redditur volentem, nisi subiectum talis actus vitalis procedit. Unde secundum poneret actum odij in illa volentem aqua in procedit, et mere passive recipiatur: quinde est, ac si poneret in lapide, tamquam quantitatem quamquam inhaerentem, ecce vitam procedens, et sic non denotaret illum volentem non solum entitatem illius actus subsistentem. Unde non diceretur actum amoris elicitum a voluntate, nec violentaretur illum in oppositum quia ubi non dicitur et ipsum non vitam.

Si

Si ergo primo fiat, ita sit quod unum actum elicitum a voluntate, tunc non posset talem actum esse in subiecto, ita quod simul amet illum ipsum et odio habet sub eadem ratione, ergo ita dicitur, quod unum expellit alium, sicut non potest cum alio, sicut non fides de eodem Deo, et visio de eodem: cum unum esset affectus seu primum alterum, non solum ex actu, quia videtur unum actum, non alium ut visio non fides; Dein ex sub, quia quod elicit unum aptum, elicit cum additionibus dictorum alterum, sicut visio deinceps, et gaudendo illum, in re visa; fides mobendo, et fluctuando propter incertitudinem: Amor quod voluntatis alium inclinat prosequitur ubi. odium quod inclinat refugiens abobo, et sic quod unum elicit a subiecto, ita redditur oppositum voluntatem quod inclinat, et quod primum intrinsecum, quod non relinquit locum vel alterum etiam abeodem prio intrinseco elicitum propter oppositas additiones quae requiruntur in efficientia sua; et ideo etiam sed pudant sub diversis rebus, quia ipse dicta sit, non tamen in eodem subiecto patiuntur, quia ista indivisibilitas talium qualitatum non solum ex parte sed tamen quod posterius in illis; Dein quia supponitur se tenentibus oppositas additiones in obo, ut efficiant tales actus: sicut ut quis credat supponit non videns; inde non reddit obiectum non visum, quia quamvis obiectum dei, et ut odio habet supponit discurrens, et disonum ipsi subiecto, nec inclinatur in illud.

Adde: quod dato quod impossibile quod unum actum posset sit elicitum a voluntate, adhuc non pateret visum, quia unum actum est in illa ut elicitum et procedens ab illa ut a principio intrinseco; ac inde sine violentia. Sicut si materia 1a haberet duas formas substantiales non pateret violentia; quia unum esset capax, nec remitteret expellere alia. Sic si voluntas esset capax efficiendi 2 actus non violentaret 2 recipiendo, quia 2 quod principio intrinseco efficeret, nec alterum posset expellere.

In casu autem, quo voluntas ex metu, vel ex motione Dei, aut ex alio motivo sibi displicante retrocedere abeo, quam ante volebat, vel amabat nullam violentiam actu; sed solum mutatur sit uno actu in alium, quod quotidie sine aliqua vita fieri videmus. Quando non ex metu, vel ex novo motivo voluntas mutat, et vult oppositum, sit cum displicentia, et renitentia, tamen de facto consentit, et credit, efficiendo novum actum, et amando, seu nollendo, quod ante volebat sit cum diff: Et illa cessante, et desinente interior violentia non, et voluntas sit vellet additionate non talem motum aut tale motum, ne ratione illius obligaret sic velle; et sic additionate

no

nollet illy obj, absolute v., et à facto vult illud, et sic à facto voluntarie, et n violente se het. Si tamq intell, n sentit necessitatem, et exterior significet se velle, talis n violentat in actu ellicito volendi, qa illud n het; sed in actu exteriori, et impedito, in quo n è dubium poè pati violq.

Sed nisi sit dato q actus ellicitus a voluntate sub ratione ellicitq, et inclinatio, quq voluntas ellicientis, tamq occasio et provocatio innatq voluntati, et ipsa natura violq, q. Author et qa hoc sufficeret ut sit violentus, et remittenda eq; sed dato innata q venatione, et sic innata violq. Maiores Lib. Fugiens peccatum, qae Minores sectq, tq S. Th. infra q. 72. a. 1. et tamen elicit a voluntate. Fq medio non ens, h. Deus, ne Minoresq ut q. in mq, q se occidunt. Sed talis actus odij, dicit remittente natura voluntatis, imo tota ipsa natura horis, quq occisioni ille repugnat. Et odio Dei, cui odio quq summis toto è multo maior illi remittit natura, et tamq elicit a voluntate. Sententia alij tamq sine qoa absoluta voluntas horis poneret in Deo, h. ed, tique violente elliceret actum, cui daret in quq vitalitate manaeq, et sic è et q. quq inclinoe qa petit è in quq, et ad illo tere vitalitq ut ad radice.

Q. dicimus

Sed è q. quq inclinoe innatq ut ellicientq q voluntatq neq maiq q. illq, ut toe regulata, qe è q. quq regula rei, sed mag.

Ad quq dicimus: Ut ait D. Th. hic q. 6. a. 1. ad 3. Id inquod tendit peccans è malum, et q. tq, tamq apponit bonum, et dum ens hic et nunc, et sic appetit. Quae in peccato sed adquae violq, et q. rectas cequa voluntis, et inclinatis ellicientis, cui peccatum sit adventitium, et solum è q. regulatq, rei, et ordinis rectitudinis, et n è q. aliae rectq malq bona, et vitiq rei et rei non nisi, ut toe regulatq in tamq maiat inclinoi voluntatis, ut ellicientis, qa mtq actq caqaqe voluntatis, et quo ad intrinsecum quq, et ut ad intentia cui inclinatis q. ellicit. Et ideo n patit violq in ellicienda peccatq, qa ad toe vitiq regulq, q. sit q. quq inclinoe voluntatis, n. sufficit, q. sit q. regulatq ut tritus, et rectus.

Ined autem q. ipsq, h. Deus odio het: dicit: falsum

n

n è q. quq inclinoe fratis, sed solum malis; acpinde n dat violq involuntarie respu ellicientis talis actq, et sic fratis eq, ut videat è aliqua repugnantia respu inclinatis natalis videtur ex q. ipsis mag, quq odio het. Etenim q se odio het, et se occidit fratis n seipsum odio quq; sed fugit miseria, et afflictione, q ita vult a se repellere, q. et etiam se ipsum occidat et odio heat, n absolute, et in se, sed ut subq talis miseria. Unde sub toe diligendi se, et se liberandi a miseria quit seipsum iuxta dictum Ipsi domini: Qui amat aiam suam perdet eam. Quia male, et exesive amando seipsum, aut liberaq sui amisseria, q dit se, h. mortem aeternam h. temporalem.

Sit q. odit Deus n absolute respicit ipsum ut authorq et fonteq totius è, et quq è, sed prius ut authorq illius pqnq, h. mali q patit, et ita sub alia toe diligit illum, sic ut quq cadendi illo malo, h. pqna; hoc n è q. valde appetit, q. Deus sic odit. Sic billa voluntas nuq poè se expedire a totali, et adequata toe boni, et q. exacte, et à fiere è illq malq xq, in qua repetit bonum, ita ut fugiendo malum, et nimis appetendo causae illo etiam seipsum, vsque tq malis, et Deus ut inflictorq pqnq odio prosequat. Et sic ex q. toe fratis, quq è fugere a malo, et amissia, nullo mo ille actus violentus voluntati, sed maxime voluntatis. Et sic ex q. tbi malis sic repugnans natali inclinoe occidendi se; tamq in ellicientia illius act, nulla dat violq, qa vollens occidit se, et q. quq inclinoe fert in illum tbi sub toe boni, n sub toe repugnantis.

Ad illum casum q. ponit R.: q. si ita poneret, q. Angelus poè q. illq voluntas ellicere actus vitales suos, nulla è violq, qa tunc ellicerent actus p voluntatis ta q. q. qoa vitalis sibi appropriato, et quq sibi intrinsecum, et inhaerens, ut ab extrinseco coactus: sicut p lumen gloriae et charitatis ab extrinseco in furnq illq, et voluntas opperant n violente. Si autem n ellicerent actus q. illa voluntas, nulla quoq è violq, qa nulla è ellicientia, et sic in actibus ellicitis n poterit violq: in sustentando autem illa voluntas sibi inhaerentes, nulla quoq violq apparet, sicut nec in recipiendo alia accentia extranea. Dubium 23. Q. Voluntas poss pati violq in cessoe ab actu.

Dubium 23.

Q. Voluntas possit pati violq in cessoe ab actu?

Ch hanc diffs q. supse: q. ut

in

in cessione ab actu aliqua violentia intervenit illa erit mere passiva: nq voluntas pateretur primos actus, seu a cuius resistere ad agendum; et tales carentia hinc violentia erit: sicut aqua carentiam et lapidi carere loco inferiori violentia. hoc q dubitamus, an talis violentia reperiatur, poss in voluntate, etiam si violentia gravissima sit.

1do opp. exist: voluntas n poterit pati violentia in cessione ab actu, etiam si id fiat per subtractionem obi, q per suspensionem secursus divini.

2da simpl. affirm: voluntas violentari potest in cessione ab actu. Hic tamen opp. diluendum explicat: Na Vazq. E voluntas in cessione actus violentatur n q fit per subtractum obi, qa illo remoto, voluntas n amat in actu, nec postulat illum, et nat cessat. et tunc erit violenta cessio actus, q fit ex affluxu secursus divini, ut si beato videnti Deum, et in amore anhelanti denegaretur Deus secursus ad talem amorem: aut si volenti per intercogitare aqua etiam paratam adsit sensum liberum, Deus denegaret secursum. Invitus in casu impediret voluntas abextrinseco quo, usqu eius, ad id gerendum, et sic fiet illi vis; qa sufficit ea, ee in actu 1o disposita, et inclinata ad operandum, et impediri ab extrinseco, ut dicat fieri ei violentia; sicut fit violentia gravitati lapidis si efficiat surgere, etiam si actu n gravitet.

Montezin: 1o exist: q in cessione ab actu pateretur voluntas vi n 2a appetitus elicitus, et innatus; qaex na sua voluntas petit aliquem actum elicere, sicut mata here alia fra. Et talis violentia inferretur voluntati, sive fiat per subtractum obi obi, sive per suspensionem obi secursus. In cessione 2o ab actu aliquo parte n potest voluntas pati vi, ni sit talis actus ad quem voluntas ipsa sit detracta, et impedita illum elicere ut si in visione beatifica impediat alia amare, qa ad illum amorem ex sua natura detracta e voluntas. Et sit 1o si primus actus quasi superveniens vellet, et detraheret voluntas ad alia volitione eliciendum, etiam peteret ab illa, sive per subtractum obi, sive per suspensionem secursus.

Idem ferentes Sotia 1o q per cessionem ab actu, oppenuntiat diuturna violentari voluntas; in cessione autem ab aliquo actum parte potest alia vi pati si praedat imperium efficax hendi tale actum; n autem simpl. qa ille actus in parte n e simpl. debitus, et solum ex supremo priorum, ad quem imperat. et ita q dat ponit id debitum in actu 1o, ponit Sotia id debitum ex actus precedentis, a quo detrahat, et impedat. In amore autem beatifico unum vi fieri voluntati, si secursus ad illum suspendat, qa ana nae ad illum detrahit voluntas, supposita visione. Id per solum dictis sit.

Ad 2dum

Voluntas n patitur dicunt, et quia violentia in cessione cuiusq actus, etiam beatifici; aut in cessione ab oi actu, si id fiat per sola suspensionem secursus divini, et subtractionem obi. Et hoc cons apud Thomistas. Et.

Ob: qa nullum agens creatum patitur violentia, si cesset ab opperatione, cessante influxu causae 1ae: ergo nec voluntas. ans p ob: qa nullum agens patitur violentia, cessante influxu sui principii moventis (cibi etiam includit subtractionem obi, q e mobens finale, et specificans) sicut Celo n e violentum quiescere, si cessaret Angelus movere, et multo magis pendent causae 2ae in suis motibus a 1a, q celum in suo motu ab Angelo; rigida causae 1ae subdunt 2ae in oi gne, et Indicione. g.

Ro autem dicunt: qa causae inferiores n petunt ex natura sua opperari, ni stante motu, et influxu causae superioris, cui pse subordinant in agendo: q sicut nat inclinant ad agendum suppo influxu, et motu causae superioris, ita nat et sine ulla violentia, aut resistentia cessante ab opperando, si ca superior n influat, nec moveat; qa potest ipsa natura causae inferioris postulat n opperari, ni dependentes a superiori, et abeis motione, et influxu. Unde cessio ab actu n e violentia, et cessante influxu causae superioris: sicut nat le e, et n violentum cessare lucem in aere cessante luminoso: aut creaturam desinere ee, cessante secursu divino; hae in sin pria ipsum natum sequunt. E. voluntas nulla het inclinationem ad opperandum cum conatu in 2dum, cessante secursu Dei, sicut nec celum vi moveat, cessante motione Angeli, et le voluntas retinuat in actu 1o potestatem ad opperandum, et celum capacitatem vi moveatur; tamen illa potestas et actus 2ae inclinat ad opperationem, n absolute, sed sub dependentia, et regimine, tamq inclino et dependentia superiori; n autem inclinat ad opperandum, etiam sine tali dependentia, et regimine; ac inde cessante illo regimine, cessat inclino; imo petit ex sua natura cessare: atq adeo n e violentum.

Cada, 1o e, si subtraheretur obi a voluntate, ita, q ei n opponat: qa vi dictum e, obi e quasi mobens voluntatis, ita vi illi, incognitum nullo modo potest fieri voluntas: q subtracto obi mobente n e dena voluntatis cessare ab actu; et potius mate: qa nale e illi n fieri incognitum q remoto, seu n cognito obi n e violentum q cesset

actu vo

voluntas.

Sed dicis: potest voluntas desiderare vt sibi ponat obiectum illud, quod subtractum fuit; et illis impedire ne ponat, quia cognoscat tale obiectum: quod in illa causae patitur voluntas violentia.

Respondeo negando consequentiam: quia si voluntas desiderat vt sibi ponatur tale obiectum, non bene ignoraret illud, nec totaliter subtrahitur a voluntate, quia saltem cognoscit tale obiectum in influxu, et quo adamat indeque mouetur voluntas, vt desideret sibi magis manifeste, aut melius gaudeat. Vnde non violentatur in causae ab actu; sicque actum desiderandi habet: Non violentatur in aliquo extra voluntatem, sicut in illo impedimento, quo impedit illi ponere obiectum, et voluntas illud amare. In impedimentis autem extrinsecis, et actibus aliarum potentiarum non inuenitur, quod voluntas patiatur violentiam; sicut ex contrario, inde etiam impediatur habere aliquem actum, quem desiderat habere. Ita tamen non est violentia in causae ab actu, quae subtractione obiectum; sed tamen est violentia impedimentum posse imperare, cum in aliquo extra voluntatem. Vnde resultat non posse voluntatem habere illum actum. Et quia certe est in omni violentia certum actum imperatum, quod posse voluntatem pati dub. seq. dicemus.

Dubium

Potest voluntas pati violentiam in causae ab actu, si ab aliqua causa passiua impediatur operari, quia tamen non directe, et simpliciter violentia, sed indirecte, et per quid. Huius declaratio.

Respondeo: quod in voluntate illigi potest duplex violentia. Altera sumitur ex appetitu elicito: altera sumitur ex appetitu innato, seu ipsius naturae voluntatis, nam etiam ipsa voluntas naturaliter quodam modo, et suum habet appetitum innatum ad perfectionem sibi naturalem. De vtraque autem appetitu videtur.

Primum quod ad appetitum elicitum: quia voluntas ex natura sua, quando affecta alicui obiecto, et desiderat occupari circa illud tristatur ex absentia talis obiecti, et sentit illius absentiam, et quasi inclinatur, seu affectum cessat a illo: quod quia impedit quietem et commodum talis obiecti, aliquis vis dicere esse violentiam; quia non est aliquid, quod extrinsecus causae actum circa obiectum, quod vellet habere quietem, et delectationem; et detentio ipsa affectus, et impetus interni, quasi quodam violentia.

Quia ergo Sanctus Th. 1. q. 20. a. 1. dicit, quod languor effectus amantis, qui vocatur amor, est tristitia de absentia, quia languor significat, et vocatur amor pati violentiam, quam patitur tristitia de absentia amati et impedit a illo passio actum, quem vellet habere circa presentem, amando, et fruendo illo. Et

Ceterum hoc non est violentia simpliciter, sed ex suppositione; quia omnis aliquid obiectum, cum impedit occupari aut delectari circa illud; quia simpliciter voluntas vtitur, quod actum est capax, et illius amoris et illius tristitiae. Vnde nec est violentia, de qua loquimur in presenti, sed quia sit causa ab actu: sicque exercet actum tristitiae circa non habentem, et desiderium in ipsa, quia actum excludit oppositum, et exercet illo; exclusio autem, et absentia vnius actus, ex admissione alterius, non est violentia sistens in causae ab actu. Necessario subtrahit sibi obiectum, sed habet illud in memoria: si enim totaliter subtrahuntur, nulla haberet tristitiam de absentia, aut desiderium detali etc.

Dicitur etiam, violentia explicatur dicendo, sit quod ad appetitum innatum: nam quidem violentia simpliciter quia vix potest illigi quod fiat ab aliqua causa passiua ni per subtractionem obiecti, sive quod ad id obiectum vtitur homo determinat, sive quod ad aliquod obiectum passiuum, vt si distrahat; si aliquo alio modo impediat illud attingere. Praeter hunc enim modum impediendi actum voluntatis non restat alius, quam quod subtractum Deum diuinum: quia solo Deo potest influere physice intra voluntatem, vt docet S. Th. 1. p. 106. a. 4. Si autem hoc modo fiat violentia, sit suspendendo Deum diuinum, hoc pertinet ad causam passiuam, sed ad vetitum, quia est Deus; cuius influxum cessante, ita dicimus, quod causa secunda non inclinatur ad operandum, nec violenter cessat ab operatione; sed naturaliter, crassius intrinsecus: nam sicut subtractio Deum, sicut aquae extrinsecus; tamen quod eo, subtracto cessat voluntas ex intrinseco quia est, quia intrinsecus degendo hic inoperando abillo Deum. Sicut si tollatur oculum obiectum, etiam naturaliter cessat operatio voluntatis; quia cessat quod obiectum, quod est proprium, et naturale mouens voluntatem; nec enim potest fieri in incognitum. Et sicut quod dormiente hoc nulla fit violentia voluntati, et tamen cessat ab omni operatione; et si semper dormiret, semper cessaret ab operando sine violentia. Et eodem modo si beatus cessaret ab amore Dei per suspensionem Deum, nulla pateret violentia; nam sicut voluntas naturaliter inclinata ad amandum Deum clare visum; tamen hac inclinatio est cum dependentia ab influxu diuino, vt dictum est: sicut et quemcumque causa secunda in agendo; et sic naturaliter cessat ab actione, eo sublato: sicut Columna naturaliter cessat a motu, cessante Angelo mouente.

Ad primum dicta argumenta: Sumatur 5. de nudatur oculum fuit pateret violentia, sed denudari non potest in genere Dei absolutum: quia sicut voluntas priuatur oculum actuum per suspensionem Deum diuinum, quia sit a posse absolute potest violentia. Maior nugatoria, et minor falsa: quia sicut voluntas non elicitiua actum, ita mata est passiua; et sic inclinatur naturaliter ad patiendum, sicut illa ad agendum: quia sicut vna patitur violentia, etiam sic ad

absoluta quidem ei fia, ita et alia in privat si alter.

Dfiga in casu quo voluntas haberet aia re
gnita ad operandum, aut sit in geneta ut operet, illud impedimentum
tollendi ab ipsa hoc, p. nec gendi secursu, quem ab extrinseco p
patit vim ipsa voluntas. Pt ita: qa privat aliq sibi dnale, q d
nale ei inclinoe, et hoc abextrinseco prio, q Deus. C autem id fiat
a ta viti, nil refert: qa quandiu manet repugna, et renitentia
in dnatu, et id, q tollit d dnale, et dbitu, tollit q a prio extrinseco, fit
vicia.

Proet hoc exemplo lapidis detenti, ne descendat, cui fervis
dta, et tamq supposita detentiones, n potest descendere, neq ad id nat
inclinat, vt etiq detentq descendat; sicq stante detentione nullu
motu elicit in dnatu, quo resistat: ergo ad vitiq n requiri repugna
et renitentia in actu, sed sufficit in actu, qa sic e dnata: q
sicq erit in volunte respu actu impediti, et in actu d n repugnet
neq dnet in dnatu; ac ipsende, q bis voluntas sit impote operari
sine secursu Dei; tamq adhuc patit vim illo suspensio; qa in actu
d pertinet ex na sua illu hare, et e sibi potis illu actu absolute, et
in sensu diviso, et in sensu composito, i, supposita negte secursu
sit impotis, et dnat cesset voluntas ab illo. sicut supposito im
pedimento e impote agere, cas impeditq; et nil omino patit vicia
in illo impedimento, sicut lapis dum detinet suatu.

Rs: Ginpum
cas e impotis. Sed illo admisso, sed magis, et minus, et neq cas, et operari
tatis. Ro discriminici qa adhuc sublata ei fia, a ipsa mata
desiderant adeo appetitus, et inclino, q hit ad fias sibi gratias. Hui
signq manifestq e qa si mas, sic denudata a boi fia applicaretur a
lig agens, disponens ad introductionem fis, sine dubio illa dnat
reciperet (ni Deus hocetiq impediret de novo) et immutaret, se et
dishonaret dnat ata li agente; ac ipsende inclino manet in mata
sic denudata, ta ad talq fia, q ad tale agens; et coere ad id
tendit, et ad id inclinat atq e dese: sicut aqua privata frigo
re, ad illud inclinat, et tendit, et tig si oi frigore denudata s; et la
pis tendit ad antiq, et oi loco deorsu, denudata, ete. Quando autem
Deus, ita impedit aliq a suo indui statu, l, fia, q relinquitur
eo appetitq, et inclinoq ad oppositq, vicia infert, et id faciat

se

sed pota absoluta: qa n facit eu totali obedia cas inferiorius sed vere
obendo renito, et resistq, seu inclinoq in d ritu; et quoad hoc se hit
ad illae cas patis, quq eis oppone altera, cas operari.

Ht 2° voluntas,
et q cuiq agens creatus, cui, i agens motu, n inclinat ad operandum
ni supposito motu cas superioris; qa n inclinat ni ad operandum, vt ca d
et creata; ac ipsende vt mota, et subordinata. Unde remoto motu, et in
fluxu cas superioris, nat cessat ab operoe. Sicut Glu nat cessat
a motu, cessante motione Angeli imprimentis in ipsum. Cteru app
etitus mas n pendet a motu aliquo fis, vt eq appetat; qn posita
qa fig absente magis inclinat appetitus passiu, qa sibi dei fia. Qu
ae mata denudata a fia, n solum n cessat ab appetitu, sed potis ma
gis fert in illa: agens 2° cessante motu cas superioris, quasi dena
tata viribus, et efficacia cessat operari nat.

Ad 3ms Q: 3 doans
et neq coa. Ad p hoc eodem mo poterat negari coa; sed dicim ans
Privat aliquo dnati, manente inclinoe ad illud q illo statu nefanis
n remanente inclinoe ad illud. Sdo ans, et neq coa. Stas in illo
casu ablato obiq secursu e gdu a prio extrinseco: sed tamq n manetre
nita in volunte, eo q fue n inclinati, ne moveat, ni vi mota a prio mo
vente, o significative, et formaliter et obiecti efficiente ipse Deus que
motione, et secursu sublato nat cessat.

Neque
obstat si dicam objicias q voluntas inclinat natural, ad operandum, et hereditq
regnita ad agendum, quale e secursus, et tamq privat illis in casu posito; q pro
cazere secursu, vt potis agere. vicia e illi.

Qn. dicim ans inclinat ad ope
randum absolute, et sine subordinoe aliqua. neg ans: cum sua ordinoe, et de
pendia a ta superiori. Sdo ans, et neg coa. Nq si voluntas nat ad ope
randum inclinat; n tamq inclinat quomo cuq, sed sub illo statu, et addito
ne, q heat influxu ad operandum, a ta superiori; eo q eis inclino e q mota
cas subordinata, et inferioris, et sic cum n hit neq fim ad operandum,
neq secursum Dei, inclinat solum in actu, et cum capacitate ad agendum,
si ta superior influxerit, et ad cessandum de facto, dum n influit. Unde
tali inclinat ad operandum, si det secursum cas, q etiam inclinat
ad cessandum a operere, si desit talis secursus: et sic to, nat cessare

ab

ad agendo, q̃ tollit Decretum Diuinum, sicutē natē inclinari ad operandum, stante Decretu, vt exemplis sepe allatis ē manifestum: Cū n, natū inclinat ad motum, stante motione Angeli, et illa cessante, natū inclinat ad quietem, et cessāt, sine natu ad oppositum, qa vtq; natū ē capax sub diuerso statu. Sunt n aliqua fīa, siue affectiones, ad quas ē inclinō natūs n absolute, sed supposito aliquo statu, h. ordinatione, sicut lapis inclinat ad quietem, quē ē in centro; ad motum, q̃ quē ē extra centrum, stacto autem quē incentro ē, n nat ad motum, nec ad illum inclinat, sed nat ab illo cessat. Sic etiam agentia inferiora hērent inclinō ad agendum, si ponat Decretum Diuinum, n si tollat: tunc n nat cessant, et ratū inactū retinent inclinō, n cū resistentia, et natu in 2.rium. Et ingē diffia in mata 1.a: na ista independentia a motu fīa, et applicāt, seu diunctione cum ipsa, appetit positiue tale fīa; imo magis appetit, q̃ magis sibi dici.

Ad exemplum 2.m: de lapide detento, aut cū impedito, qui patit violentiam, etiam dum durat impedimentum, Ri: nō ita: Etenim posita detentione, aut impedimento, si cū detenta nititur ad illum impedimentum, et tollendum detentionem, vtq; violentia patitur, qa renitū nititur: si n nititur in oppositum, sed tantum n violentat. Lapis autem detentus nat in oppositum, et renititur detentioni, vtq; manifestum; qa vtq; detinet lapidem manu, l humerum fatigat, ergo signum q̃ lapis grauitat in actu 2.o. Ita etiam cū in feriens cessante influxu cum superiori, n nat ad agendum, sed nat cessat; sicut Ctus absente Angelo n nat ad motum. Nec sufficit ad violentiam retinere inclinō in actū; sed requirit natum aliquem, et renitū in actu 2.o, l actiuum, si tū efficiunt natum, l passiuum, et dispositiuum, si n matū, qa aptū, et disponit ad recipiendum fīa.

Ctra 2.dam: qa inclinō in actū ē indifferens ad cessandum, et ad agendum, qa si sibi det Deus, et alia requisita, ē inclinata ad agendum; si neget Deus, ad cessandum. Vnde sola inclinō in actū cum tali indiffia n facit violentam, sed ad Dum qualiumcumq; statum.

Vnde sequitur, q̃ aliq; pōs ptē voluntatis, cum possint a cētis qualibus impediri, ne suas operationes efficiant, et n solum q̃ suspensione Decretum Diuinum, poē violentari in cessando ab actu; qa poē manere nat aliquis, et renitū talem pōs 2.a illum

cū

cū partū, qm impedimentum eius nat repellere: sicut vir, motiua poē nati ad tollendum impedimentum, quo ligatur, et impedit cessatū a suo opere, l q̃ illum nat, n sortiat cū, nec semouet; nec vincula rumpat, l aliq; opperet labor dispendendo, et nando, et oculum poē nati ad vitandum, l impediat operari ab aliqua infirmitate, l alio impedimento extrinseco. Nulli autem nat ē poē in voluntate, aut cū 2.a ad operandum, remoto Decretu Dei. Dubium 33: Vtrum voluntas poē pati violentiam in actibus imperatis?

Dub: 33.

Vtrum Voluntas possit pati violentiam in actibus imperatis?

Huius dubij declaratio p ingē; q̃ quia voluntas i sigma poa habens dominium in exercitium, poē imperare, tum sibi ipsi, tum alijs potis. Sibi qdem, vtq; ex vno actu pendit ad alium, ex vti prioris imperat sequentes; sicut ex intuitione finis imperat electionem mediorum, et alios actus, q̃ cū media pertinent. Alijs 2.o potis imperat, qa executio eorum, quos voluntas vult, q̃ alias potest facienda, vt si vult ambulare, legere &c.a, et sic imperat voluntas istos actus, tam q̃ executionem sui voluntis: et eodem mō poē imperare cessare, abipsis, sicut poē imperare q̃ quiescat corpus, q̃ n moueat de loco &c.a. Et si istam executionem aliquis extrinsecus quo impediat, fit violentia ipsi voluntati, vt imperanti talem executionem. Poē autem hoc impedimentum fieri, l physice, l moraliter. Physice qdem vtq; impedimentum physicum apponit, vt vincula, frigiditas, aut alia similia, quæ immediatē extrinsecus impediunt physicam operationem fieri, et tunc poē pati violentiam facultatis, seu poa externa, tam in se, q̃ vtē executiua imperata voluntatis, sicut vulnerata, aut vinculata pedibus impedit n solum ambulare, veru etiam voluntatem illum motum exequi. Moraliter autem impedit aliquis, q̃ mutatione affectionis alicuius obi detinet, vtq; q̃ intimatione potestis superioris, aut q̃ metus detinet aliquem, aut retrahit ab aliqua executione, aut ad illam compellit. His suppositis sit. ~ 1.um ~

Voluntas poē pati violentiam simpliciter in actibus imperatis faciendis q̃ alias potest, sicutq; membra exterioria impediunt exercitium peritiæ voluntis. Hæc ē expressa S. Thomæ, et communis apud bonos.

Ab expressa experientia: Na ex illa stat: sepe 2.a voluntis renitū, et impedit actus

exteriores violentia deterreat, sicut infirmitate, aut vinculis, aut alicuius detentione, b quaeq; alia vi poe impedire exequtio voluntatis, ipsa imperante, et volente vt fiat: g voluntas pati poe violentiam in actu exteriori exequtione imperij sui.

Ad 3.

Si voluntas imperet sibi ipsi, vt g e vnus actus imperat elicere alius, in tali actu imperato n poe voluntas simpt violentari, cum etiam actus elicitus sit, nec dat impedimentum sufficiens facere violentiam tali actu. Haec Sc n e ita com, accedens, ponit g aduersus aliquos existimantes voluntem coni posse, etiam in actibus sibi ipsi imperatis, et a se eliciendis.

Sed: ga in p dictis actibus solus poe violentia illati dupt, aut ga voluntas cogit elicere actum 2rium, et diuersum ab illo, quem imperat, et vult: aut ga cogit cessare ab actu illo, quem imperat et vult elicere illum. Sed neutro mo pati poe violentiam. P. minor Sb: ga 1o mo e impossibile g sit violentia in voluntate, vt supra ostensum e: cogitatio actus vere, et proprie e eliciendo a voluntate, Et ex aliqua priori actuatione imperata; secundo inter actus elicitos spectando e, nego n poe fieri violentia; quia vt dictum e, hoc ipso g elicit a voluntate, e actualis quaedam inclinatio illius tendens a primo intrinseco, Et a voluntate: g n poe pati violentiam huiusmodi actus, magis, g in alijs elicitis a voluntate aliis in actibus, sequitur in voluntate, et ab alijs imperantibus, posset violentari, n in omnibus elicitis diceret: n poet illa pati, Et solum in 1o actu voluntatis, g ab alio priori n deriuat, nec dependat: cum tamen in omnibus cessat eadem ratio, nimirum ga pertinent a primo intrinseco, tam g actualis inclinatio, et omnes illi.

Ad 3a mo n dat violentia, Et si impediat voluntas actum suum actus: ga vt dub: pcedit dictum e, in huiusmodi casu e n dat violentia, si cessatio fiat g substractione obiecti, l, suspensione diuinae influxus; Et si ab aliqua parte ca impediat huius actus amoris, Et delectationis ce tale obiectum, auferendo illud, dicat pati tristitiam et violentia aliqua ce tale obiectum, saltem 2m g, et ex supra priori affectu: Et tamen Et retinquat actum amoris, elicit tamen actum tristitiae, et mereo eliciendo n patitur violentia. Obiectum autem tristitiae violentia aliqua, et repugnantia videtur inferre voluntati, quae ce obiectum repugnans, et sibi 2rium versatur.

Sed g declaratione pcedentis dictum adhuc extendat diffra quaedam inter actus imperatos g alijs poenis, et ipsa voluntate, g respectu alianum poenarum ipsa voluntas manet cum obiecto, et cum decretum diuino, ad conandum, et resistendum 2a illud impedimentum, g sibi ponit in poenis executiuis: de facto n, vult illud tollere. Et 2o respectu actuum a se eliciendorum, si impediat voluntas eliciendo actus g suspensione decretum, l, substractione obiecti, hoc ipso n solum impedit exequtionem, de facto voluntas obiecti, et talis actus habendi: eo g deficiente obiecto, et propter eum n poe velle elicere actum ce illum, quia actus ce illum dnotat tale obiectum, ac inde si vellet habere actum ce tale obiectum, n poet n cognoscere tale obiectum, sicut cognoscit actus ce illum. Quare ablato obiecto n patitur violentia, in n eliciendo actum ce illum, aut n volendo illum elicere. et multo min, patietur violentia, si suspendat decretum ad volendum obiectum, l, ad eliciendum actum illum qui debebat elici; non nat cessat ab illo, vt dictum e: Veru g tamen, g posita si obiectum iterum ei presentet, poe habere tristitiam de hoc, g tale actum n habuit: Et hoc est violentari sim g, l, tristitiari g hoc n fecerit; n autem de praesenti dnati, et pequ nati in opposito. Quare S. Th. solum posuit in gen: exemplum violentiae in actibus imperatis in alijs poenis: Vtra exteriora membra (inquit) impediri possunt, ne impetum voluntatis exequantur. In illis g propte pati voluntas vim, qua exequtio imperij eius totaliter impedit, remanente actu volendi 2rium, et unitente. Videndum e etiam S. Th. q. 20. de Verite. a. 5. et 8.

Ad 2a g dicta aupa: Quia violentia ista in alijs poenis a voluntate, l, tristitia in hoc, g alia poa inferior imperata oppetat 2m propria inclinationem, l, solum 2m inclinationem voluntatis, Et n, 2m propria. n Et: ga poa inferior e capax, tam illius operationis, g cessationis ab actu. Vga: Et illa l immaginatiua e capax illius cognitionis g elicit 2m imperium voluntatis sed etiam e capax cessationis ab actu, g voluntas renuit. Et sit si facultas motiua impedit operationem cessationis illa n e 2m propria facultate motiua, quae capax illius cessationis a motu. Inde si voluntas n vellet opponitur, nulla erit violentia: g p dictam cessationem n e 2m propria inclinationem.

Ne Et: ga huiusmodi applicatio, siue imperium, vt e actus a voluntate pcedens, et actiue imperans n impedit: g illa cessatio n e 2a inclinatio voluntatis. Ans pt: ga si vera elicit

ab

a voluntate. Vt autem recipit tale impetus passiue in qua imperata, ñ apparet, fit talis applicatio: na in illa, et imaginatiua, ñ fit applicatio g motus localis: nec apparet q aliud supponat talis applicatio, ñi alia moralis, q ñ sufficit ad violentiam physicam. Impossibile autem extraneis poe g dare fieri applicationem g motus localis: Dñ tunc cuscitari quis si ipsa motus localis impediat; tunc ñ cessabit applicatio, quia g talis motus fit, et tamen fit violentia, et voluntas Dei nitit. Sed etiam euenire fieri applicationem involuntariam, et applicare ñ sublata impedientia actus per inferiores, vt si apetitus oculis, et applicatus nihil videat, aut Demone ponente impedimentum, aut Deo suspendente diuinum: et tamen tunc nihil fit Dei applicatione voluntatis, qa applicatus manet poa diuisiua: g ñ sibi violentia in eo, q fiat Dei applicatione voluntatis.

Obiicitur 1. Voluntas efficaciter vult, vt poa imperata operetur, ñ fit vult: g nulla fit violentia q hoc g impedit: sicque voluntas inefficax ñ erit effectiuae, ac inde etiam si impediat ab illo bono, nulla patietur violentia. Sed ñ ut efficaciter q ñ talis operetur: quia qa voluntas dñ efficax, quae de facto influit, et ñ et effectum, Dñ tunc de facto ñ influit, posito impedimento: g de facto ñ efficax.

Quadam: ñ illatio Dei sibi inuiolabilis, sit in ea, q sit vna inclinatio, qua inferiores, ñ quasi in se considerata, Dñ quae subiecta voluntati imperanti. Itaq ad violentiam actus imperati ñ requiritur, q sit vna prius inclinatio poa inferiores, et imperata in se, et in sibi prius: Dñ sufficit q sit vna illa, vt ex imperata in se, et in sibi prius: Dñ sufficit q sit vna illa, vt ex aequitiuae, et nata obedire voluntati, sicut sit poa obediens despotica vt manus, quae sine resistentia obedit voluntati, sicut sit obediens politica, qua sit poa resistere voluntati sicut appetitus sensitiuus. Sic fieri q q poa inferiores, et exequitiua imperii voluntatis, na intuitu exequitiuae, se nec illa poa intuitu, vt extrinsecus quidem, et diuinus voluntatis. Ideoque dicitur Voluntas pati vel in aliquo sui, vt in exercitione sui voliti. Aliquando etiam poe inferiora poa impedire, et violari eius iudicio quasi operatis, vt si oculus lædat, ne videat, manus vulneret, pedes, etiam impedante voluntate, alias vel sine lesione ipsis facultatis operatiuae poe velut impedire extrinsecus, ne operetur, seu vt cesset ab operando, vel vt diuertat ad alias operationes, Dñ voluntatis Dei, et imperii. Ad hoc autem qaq diuersis Dei applicatione voluntatis fiat q motus localis (q ñ potest in applicatione ipsis poe motiuus, eis

Ea ipsa solus efficiat illum motum, et antea q moueat deficiat q supponat applicata) q q alio recepto in ipsa poa inferiori, q q sola sympathia q alio morali Dñ q ñ deroe i, violentia in hoc solus violentia q illa poa inferiori exequitiua voluntatis, et impediat talis exequitio Dei voluntatis imperantis, et Dei nati; in hoc ñ q sine ponit S. Th. violentia in actibus imperatis, strictum memora exteriora impedientia, ne exequantur imperium voluntatis.

Sed q vtrique violentia sufficit, q exequitio voluntatis impediat in ipsis sibi ministrantibus, et exequentibus imperium eius. Et dñ tunc fieri violentia ipsi voluntati, ñ q ad efficientia actus; Dñ quia ad exequutionem effectus violentia ñ in actibus imperatis ñ sufficit in hoc, q impediat actus voluntatis, quo imperat; efficit ñ de facto actus ille imperii. Dñ in hoc, q impediat effectum, seu exequitio id ñ imperat. Dñ si potest applicatio voluntatis in poa imperata, adhuc sequatur actus (vt obiiciebat initio) adhuc fit violentia voluntati, qa retardat eius exequitio a bilis impedimento extrinseco vndecumq veniat. Sed ñ, ñ voluntas imperat, et applicat poa imperandum, q prex ipsis solus applicari passiue; Dñ prex effectus ex applicatione sequendus. Vnde si frustrat illa effectus, et applicatio ñ tollat, adhuc fit violentia voluntati.

Ad hoc Ri: q voluntas efficaciter vult, vt poa imperata operetur; et sic violentia fit Dei voluntate efficaci in imperando, et ordinando, et ñ efficax in Dei. Et cum ad, q de facto operetur, neq cum. Adhuc ita mag, et aliis mag, et tunc ñ influit, qa retrahat se, et mutet q positum neq mag; qa ex impedimento extrinseco, et qa cum impedit exequitio Dei mag, et neq cum. Etenim tunc voluntas è inefficax q ñ influit retrahendo se, et q positum mutando, ñ vero q ñ influit ex impedimento extrinseco: eoq tunc Dñ natus ipsum Voluntis frustrat effectum, ñ ex defectu intrinseco voluntatis; et sic ñ dee effectiua voluntatis, et ñ sequatur effectus. Etenim in voluntate creata, inquiramus ñ ii dia media, et dia requisita ad effectum, ñ debet regulari effectus manu ñ ii dia media, et dia requisita ad effectum, ñ debet regulari effectus facultas genere ipsum eunteq, et subsistentem effectum, Dñ genere influxus, et efficacitas seuerq affectus esse. Debet itaq voluntas creata ii efficax q tum ad efficientia actus, seu affectus absolute, et simpl; q tum ad exequutionem autem impedibil, et stringentem, et deffectibil. Vnde stante efficacia q tum ad affectum poe pati violentia, ñ tum ad exequutionem, seu effectum quo q tum ad affectum poe pati violentia, ñ tum ad exequutionem, seu effectum quo q tum efficacia creata frustrabilis, et impedibilis. Sed q è de voluntate

impedizi ab aliquo eiq; executio, nec alicui poterit impedire, nisi ipse voluerit. Unde eius efficacia regulat penes eum, ita quod si ipse non subcedit, eo quo retrahit affectum; si non, ipse voluerit, nullus poterit impedimentum. Et sic in Deo efficacia affectus, et effectus idem sit, quia impedire aliquo quia a eius voluntate, non potest. In nobis autem, stat bene efficacia affectus cum impeditibilitate effectus, et contra cum violata voluntatis respectu executionis. Art. 5. Violata est involuntarium. Art. 5

Violata causat involuntarium.

Et ex ea potest quia violata fauit quod aliquid agendum apetitu intrinseco, et ab extrinseco maneat impedimentum. Inde autem aliquid indistinguat, ita explicatur manet. Art. 6. Et metus est involuntarius

Art. 6

Et metus causat involuntarium.

Et metus est involuntarium non simpliciter, sed tamen secundum quid, et vicem mixtum ex voluntario, et involuntario; et voluntarium quod dominetur. Probatur quia quae ex metu fiunt existente causa metus, et durante, acceptantur a voluntate de facto, et inde, et intuitu metus dicuntur non absolute id est sui quod excedere quia a voluntate procedunt voluntaria sed, et quia, ex metu acceptantur simpliciter quod involuntaria sed.

Dubium 3.

An oppetere ex metu sit mixta ex volunt. et involunt.?

Et inquo actu simpl. consistat, an in vtraq.?

Respondeo 1.° quod aliquid est mixtum ex voluntario, et involuntario non summe physice, sicut ex pluribus miscibilibus, quinchi resultat mixtum, vt dat in lib. de gen. et de mixtymo rat., seu ex quo motivum quae sumunt ad oppetendum ex metu, quia vnum operatur, et inducit ad id quod voluntarium; aliud ad id quod involuntarium. Et ideo solent plures actus ad hoc, vt aliquid ex metu fiat, sicut cum eligunt ordinate, et ex ira. Ideo quod moralem tenent vnum. Vna in tempestate, qua iactant merces in mare, quia metus periculum, sumunt hic metus. 10 et simplex amor, et voluntas diuitandi vita, et sic est voluntas quia

exse

exse, diuitandi merces; et odium, sumpsit ipsum periculum, seu causa incutientis metum. Secundum ad intentum finis, et voluntas simpliciter, et efficaciter intendit diuitare vita, et fugere periculum. 3.° regit electio medium ad talem finem; et cum occurrat medium, quod non displicuit, sit iactura mercium; et ex alia parte apparet, quidam sanitas, seu diuentia ad illum finem diequendum, quia est allectiua nauti, quando vincit ista diuentia, illam displicentia, et illi iactura de facto hic, et nunc. 4.° remanet voluntas quidam additionata non exequendi illud medium sibi displicuit sicut iactat ea metus. Unde ex metu oppetant, remine pedunt, quod diuidali qua spes euadendi ea metus, quia redeunt in propria displicentia, quidem reiliquit in se. Si tamen metus vehemens sit, et secludat spes euadendi periculum, nisi quod illud medium, potius ex metu accipiunt velocitate, et diligentia nisi metus sit tantum, quod impediat oppetere. Hoc dicto oppetantis ex metu, non solum in effectu exteriori, sed etiam in affectu interno, inquantum manet disposita voluntas.

Quinquo quod dicitur aliquid fieri ex metu, ly ex dicit causam, et influxum. Unde aliud fieri aliquid cum metu; aliud ex metu. Dicit autem ly ex metu causam motiuam, seu impulsiuam, non efficientem. Et ex eo patet quia multa possum oppetere cum metu, et timore vincendo illud, et resistendo, sicut martyres vincunt metum tormentorum; et tamen oppetebant timore accedebant, et cum dolore patiebant. Et Apostolus dicit ad Philip. 3. Cum metu, et tremore salutem vestram operamini. Quia etiam spes metus solet hoc adjuncta; nec tamen ex metu operatur. Aliquando operamur cum metu vincente nos, et obligante ad faciendum, quod alias displicuit, et tunc ly ex metu dicit influxum alicuius causae incutientis metum, et sic obligantis ad id, quod quis non vellet; et tunc dicit causam motiuam, seu impulsiuam, non effectiuam; quia metus oppetere, mediante quod sibi terribilis id est cuius obligat ad id quod vsensum; ergo inde oppetere vt causa motiua, hoc est quod sibi retenens. Et in hoc differt a violento; quia violentum potius sibi in quo causa effectiua; eo violentum non ipsa efficientia interiori, quam non tollit, nec potest impedire, sed solum exteriorib; actibus in operatis, quos effectiue impedit, et incertum voluntatis applicae, tollit. At 2.° metus extorquet interiorem sensum, et inducit voluntatem ad sensum efficiendum, quam alias nollet; Et cum non possit metus effectiue sensum extorquere, solum extorquet motiue, et obiectiue.

Ex his potest explicari quomodo

opp

oppeto ex metu i mixta ex volunt° et inuoluntº; n gdo phyce, vt dicaze, qua
si vna contrar oppeto quo aliquat, et resultet ex fluxib, a lob, mixtis in
seipse, sicut miscent liquores. Etenim talis mixtura potest n e in actib, eo
q glibet illor e fta actuans, n res sporita ex alijs. Id illigi oppeto
mixtaz volunt° et inuoluntº, qnt sucurrunt ibi plura motiua, aliud
retardans, et repugnans, induans q adio q displicat, vt malu imminens;
aliud inclinans, et attrahens, faciens q volunt°, vt euasio periculi,
et mali. Et ex his duob, vincit motiu inclinans ad oppeandu de
facto se alias displicente: manet aute motiu repugnas, seu retardans
respu bellitatis, seu voluntis ꝺditionata; qa dese displicet illudme
diu, et uijceret, si n staret ca metu. Quod alijs in voluntib, ꝺdi
tionatis n cuaeit, qa n seruu intercuant voluntas, ita ce tou alias
displicens. Quz oia intercuenire in metu, n aliter ꝺgt, q ipsa metu ex
perientia, quu manifeste docet ex sucursu istor motiuor pericu qu
ex metu fiunt, et ita inuenizi vnu motiu retardans, et repugnans,
ac displicans q tu e dese; aliud magis vincens, et inclinans, nempe
euasio periculi, seu mali imminentis, q n absolute allicit, et
inclinat, de ex suppe caz incutientis metu; vnde si soluit talis
metu, et illa ca tollit, n amplius voluntas eligit illu mediu.

Dubiu ꝺ e, in quo actu pnt ꝺistrahi, si ponat
illa oppeto mixta ex volunt° et inuoluntº. An in actu absoluto, q de
facto oppeat qz pptea metu; an in illo actu ꝺditionato, et bell
citate illa, qua vellet n sicfacere, si talis ca metu n subeet?
Vgo: q ejicit qz merces in mari ex metu naufragij, dubiu ejan
illo actu ejectionis sit oppeto illa mixta. Anº in actu bellitatis,
quo vellet n ejicere, si tempestas n eet.

Aliqui ponunt actu illu mixtu
ex volunt° et inuoluntº in illo actu absoluto electionis, quo eligit, vt de facto
ejiciant merces in mare, eo q in illo actu, et inclinat de facto voluntas ad
ejiciendu merces ppter saluandu vitu, aut euadendu periculu, et tenet
dat illa actio, qnt cu tristitia, et displicentia ejicit illas merces,
vult, n n ejicere. Et in inclinac ejiciendi oppeat motiu voluntariu;
in retardac et tristitia inuoluntº.

Alijº statuunt illud mixtu, n in
actu illo absoluto ejiciendi merces, aut eligendi ejectionis; sed in actu
ꝺditionato bellitatis, qnt vellet ho n ejicere, et sub ꝺditione q

Cessa

cessaret cau periculi vult n ejicere, et sic e inuoluntariu, solu ꝺditionate;
dat vº locu voluntati, vt absolute i volens ejicere. Id p resolue veritas
sit.

~ Iª Ꝛ ~

Oppeto ex metu vtru q actu, et vtru q motiu includit, et ne
gat, vt actu ꝺditionatu n ejiciendi, et absolutu ejiciendi. Cui, mi
aute actu, cu vnus sit efficax, vt electio ejiciendi; alius inefficax, vt
bellitas n ejiciendi, seat disiunt. Ita pars stat ex dictis.

Ad vº ꝓb: qa post transacta ejectione
voluntas iq n vult de facto ejicere; qa ille actu iq cessauit: et tamen
adhuc durat ille actu inefficax, et ꝺdictonatu, qa n vellet ejicere, si n
adest periculu. Ad iª: Vnu actu e q mou fugt, alteru e q mou sequtur
nis; retrahit, n voluntas a ejectione illa, vt inefficacem, et ꝺditio
nate, qa ponit, vt disconueniens et malu tale obu: sed ego aute, q bellio
ne illu efficacem, et de facto, qnt e vtilis ad euasione periculi.
Atque oia ii nesficientia signa ad diguendos huiusmodi actu; sicde
ex talib, fatiliib, et rotib alij actu disputat. ê. Quare ex vtroque
actu denoat voluntas oppeans ex metu, ex vno dicere, et simpliciter,
ex altero p suppositiu, et de ꝺnotato.

~ IIª Ꝛ ~

Oppeto facta ex metu fratr, et in recto ꝺistinct in actu ab
soluto, quo eligit ejectio merciu; p suponit aute, et ꝺnotat ꝺditio
natu.

Ad ꝛ: Quia dicto mu alij fit ex metu, vt q ex metu fit e illu
ejectio, et illa electio ejiciendi q fratr, et in recto intali oppeto ꝺistinct id, q ex
metu fit, aut eligi. Ceteru qa pedit, l, ꝺcomitat displicentia, et tristitia
de ipso met actu gst, qnt sub ꝺditione, si n eet periculu, vellet n fieri; et
iste actu inefficax e, et n vincit, vt potis relinqi; ideo n g tinu fratr ad id, q fit
ex metu; vt de ꝺnotato, qnt id, q de facto fit eligi retinet de displicentiam ac
licetu extali actu ꝺditionato; q tamen qa n fit, solu ꝺnotat, qa fieret si
periculu n eet.

Ad iª ꝺu, Quomo misceat voluntariu, et inuoluntariu
in his, qu ex metu fiunt, solu oportet ꝺiscernere. Ea, qu ex metu fiunt
assumunt, et eligunt a voluntate q ordine ad aliqu finem, tq q d aliqu
vtile, et ꝺueniens. Itinoit aute, q aliqua media eligunt ad finem
n qa in se ipsis placent; vt q ritte ob ꝺscentia eligi ad finem, quem
n qa in se ipsis placent; et sublato illo fine n eligerent; sicut e gario amaru, simoliene, aqua
sulia; qu

que tamq; in alia beatu; considerata, sic si ut media ad illum finem, tamen se
bene displicent, et in voluntate additionata, sic si non adest periculum, si
necessitas acquirendi illum finem, nolliguent. Ita sit: si hent ea, que ex metu fiunt; elligunt in tali media, aliar in de displicentia, sicut
suppo periculi, et ob finem illum evitandi periculum, elligant de facto.

Ad 3 obj: Quia obscuro mandatorum Dei ex metu gehenne è bona; et attrito de peccatis obeundo metu etiam bonum
vt dicit Concil. Trid. Sess. 14. c. 4. Canc. 5. 6. nè mixta ex volunto, et
inuolunto. Sit cora qa si esset involuntarium, et voluntate additionata de opposito haberet hunc actum; si non esset infeens peccatum; ac inde
haberet placentia de peccato in se, et additionate: et sic haberet repugna, et tristitia de iniustitia ad Deum, et de obscuro mandatorum
Dei hæc oia si peccata, et non bona. 3.

Et si dicas: et metus, et pugnam
a ca intrinseca, et nisi ex libera extrinseca extorqueat Deum, non hat aliquin
voluntarium.

In 3 et 4: Calcia iq hoc desipere a doctrina S. Th.
qui in hoc a. 5. qua docet, qd ea, que fiunt ex metu si mixta ex
volunto, et inuolunto. Quia qa pena infeani quenit ex voluntate
Divina punientes peccatores, non ex intrinseca na timentis. 3.

Obj: qatuor inuolunto inuenitur in omnibus
opposite istat, maxime quenire debet ex metu, et ex illo non quenire. Antecedens
quia metus potest è ca, vt Voluntas vitio illius rei; imo ca vt velocior, et intentio
qui operatur, qd metus cursum qa maiori rapiditate. Si autem metus retraheret
Voluntate, et faceret agere vimine, qd maior est metus, minus agit voluntas; cui oppos stat qa vegente, et crescente metu, velocius aliqs ope
rat ex illo. nam qd ex eodem motivo duo contraria qeniri, sic qd ex metu
inclinet aliqs ad operandum voluntarie de facto, et ad tenda repugna, et
ro inuoluntarium de facto, et ex motivo metus: qd nè mixta ex utroq.

Adhuc aqd varia solus adhiberi solent, et
illis relictis, dicendum: Et illiqs facti ex metu ghenne boni, qd fiunt
eis totali exclusione voluntis peccandi, non illa volunte retenta. Et autem
excludat voluntas peccandi non solum debet aliqs timere ipsum inferentem pena; et inuitentem metum; et etiam abhorrere fundamentum huius pene,
qd est ipsa culpa, et qa culpam, non ut voluntaria, debet abhorrere ipsum
voluntarium culpe, et ita voluntas peccandi, Et sic talis metus non debet

linquere ali

aliqd et inuolunto, etiam additionata, et culpa detestanda, que est fundamentum et
ca huius pene. Stat metus, qd solum hetur ca, et fundam opposito alterius
gentis extra qd priam voluntatem eat inuolunto, et repugna, et voluntate di
tionata dum opperando tale ex. Quando autem metus sta infert a peto
extrinseco, qd hat qd fundam, et ca mea qd priam voluntate, et qd iu illud
hæreo, punio, si recedo, dimitto: tunc ex tali metu resultat, qd qd priam
voluntate, etiam simplex, et additionata mutent, vt potest cam tali malum
fligendi, et imminentis; et coent non displicet ex aliqua re opperio, qd facio,
et derelicto ipsa culpa; sicq nullus dem voluntas, qd tollit eam talem malum,
que est qd pria voluntas.

Ad 1 pr: ad aqd dico ans, sic qd illa atrito è bona, qatenus
excludit voluntas peccandi et disp coepit. qd nè mixta ex inuolunto, qm ouitas
vi metus, vt inanim abalio nq coq, qm ille metus eat, et fundat in volunte
qd pria adhaerente culpe, qd propterea infert illa pena, 2do coq: Unde metus
qd pria et qd tyr ex vi sua eat inuolunto, per accidens tamen, qm metus in
hac mata qui, et fundat in qd pria volunte, bene potest tollere inuolunto, qa
hoc ipso qd nes fugit coq infeenti metus, et minante pena, abhorret etiam, et
desistit a qd pria volunte que est fundam, et to infeendi tale pena, et metus
illis; et sic incipit displicere ipsi, ipsum met peccatum, et culpa, que est ca tamen
pene, que timet, ac inde è inuolunta; et derelictione peccati, ad qd reli
nquendum movet ex metu pene, qa remora placentia de peccato, non è in
uolunta ad illud relinquendum, et ad hoc ipsum qd relinquere peccatum, et
voluntas peccandi, mobeat ex metu.

Stat metus ille non è solum ad opperandum
aliquid exterius, et ad eligendum sic opperari de facto; sed è metus inuolunta
ad relinquendum etiam ipsum simplex voluntatem, et affectum peccati, qd actio
qd tra illa punit quis a Deo, et talis voluntas simplex è ca, et fundam
mentum illius pene, et illius metus. Et qd talis metus incutit ad tolendum etiam
simplex affectum alicui rei, et non solum ad opperandum efficaciter, et ellige
ndum aliquid, talis metus tollit totam inuolunto qa tollit id, qd est radix, et
ca, vnde sibi iacet oppositum eis qd opperari. Exemplum qd placet nobis omnium
eis qd agimus ex metu sunt inuolunta eis ineo, qd ex metu fit, hentes
additionata, et simplex voluntas opposita faciendi, si autem metus talis si
qd additionata, et simplex illum tollit voluntas, qatenus illa culpa, et
è ca pene, et timorem eis, tollit a metu illa de inuolunto, qa dis volun
tas opposita tollit, et qd additionata. Et hoc qd accidit non ex qd tali zel, et

vi metus, et

& qa mata huiq metq fundat in pria voluntate, etiq conditionata, & simpli.

Dicis: q in tali casu etiq tota ratio metq disluit, neq ex illo movet qs ad desendas de peccato, si, ni nil illi iq displicet de peccato q n het timorq, nec movet ex timore, qa nulla het voluntq repugnantq de illa re, et sic n timet illa perdere sicut nos n timemq, nec ex timore mobemur ad hendas res, quas nullo mo amamq, nec ad nos q tinent, tandiu tamq, ex metu cogimur ad alia, q diu voluntas remanet, quq tenet, et torq vocat ad poritq eq, q vult.

Sed: qa S. Th. pri legt de oi metu dicens: q quq fit ex metu, fit mixta ex volunt, et involunt: q ipsq exigimq ea, quq fiunt ex metu cato, et fundate in mea voluntate.

R. negq coq: n, n, solut metq ex eo q solvat voluntas peccandi etiq conditionata, et quoad simpla affectu; eoq semq illaqna debet roe voluntis ptentq peccandi, quq sibi stat certo fuisse, & ob illa timet; et ex tali timore movet ad relinquendq talq voluntq, et sic quandiu n retractat illa voluntq, semplet fundam timendiqna, imo postq mobet ad detestandq illq, cuq si ret casuq deveniq, semper het vna timet q illud qcli: de qpitiato peccato nolli ee i metu.

Ad 2 negq coq, quia nq fa doctrina S. Th. in secundim, coq ipse logt de metu p se, et ex vi sua, et quq oritur a caetera inferente metu; si vq acans, et q illa metq iuste infert q per mea q pia voluntq, quq e ea iustq punitionis: tunc in, it attenta roe metq q fuisse, velle n recedere a peccato; tamq attenta ea iustq punitionis, sicut considerato illo metu, vt roabile incurso ob praeva luntate, mutat illa, & displicet illi peccatq, vt e ro, & fundam illq metq iusti. Et si aliqs recederet a peccato, soluq q ptes metq pqns, retinendo in se voluntq peccandi, si talis pqns n esset, n haeret attritho nq. Quare S. Th. tradidit doctrina vera, & max ime fidela, attendendo pqsse ad fralitq metq, n ad alias circumstantias illi metu adiunctas.

Ad 3 negq vq prima: asguti R. Sto mata, & nego mata. Ad 3 coq dicimq, q si metq n soluq vaget q ipsa re, vt fiat; de etiq circumstantia, vt sito fiat, qa periculq e in mora, tunc etiq inducit

Ve

velocitatq, qa hoc ipsq intendit metq, & obligat ad illud. Si vero metq n vaget q ipsa festinoe temporis, q alijs circumstantijs, tunc qa diu remittq, seu minq velocitet, et cu quadq retardoe, qa q illis n opperat ex metu, & relinqt suq inclinationi, ocq potis in ro reunitis. Et sic crescente metu, crescit festinatio, q metq etiq versat ca illas circumstantias.

Ad id q addit de duabq 2 dictorijs ex codq motivo. dicimq: illas dari im diversas videroes; illud, n volunt, & in volunt in metu nascit im diversas videroes, & motiva, q nt inoriu nens: sicut eadq mors Xpi, vt redemptiva gris humi summopere placebat; vt o erat actio judaoq summe displicebat: et eadq abisio brachij vt dolorq cani displicet, vt deducit ad vitaq periculi q latat. Unde n oriunt 2 dictoria ex codq fali motivo.

Sta 2 arg 2 co. Sit, q ceu unum duo act, ad opperaq ex metu, alter absolutq, alter conditionat: arguitur: Quia in violento n e nescire, q duarent duo act, vt aliq si mixtu ex violento et nali: q nq in metu. Coa pi apacitate. qa metq quq ea vitiat mo rolis, et obiectiva; vnde qui allegant referire aliq gravi ex metu violq alle gant. Sins vq pi: in metu ohyco alis, voi ellicio pedi e violenta illi Corsoi ingtu gravi; et e nalis eidq vt viventi. et tamq n e si ibi duplex act, l, motq, & vnq tm, quo ad movet: q sufficit etiq, q eadq operatio fit ex metu displicens sub una roe, & placens sub alia, vt n intervenial duplex actq.

Sed qa illo act conditionatq, l e conditionatq, ex q boi, ex parte actq. Si ex q actq, n dat de facto, sed aabit, si ponat conditio. Si ex q boi, talis actq e absolutq ex q voluntis, qa de facto Voluntas vult aliquid, tota conditione retenentes q boi, vt o quis facit votum actual, et in se intrandi religione, si liberet ab infirmitate. Hocquq n regit ad opperaq ex metu: na etiq si qs n heat de facto voluntq n q ijcienai mescet in mare, & solu velleitatq, de facto tamq opperat, et ellicit actq. q.

R. Stoans, et negq iam. Ro dicim imo; qa violentq n inuenit in actibq ellicitis, et internis voluntatis, vt ad dictq; & in actu externo, et in peccato, neq inde exequitur vo luntis. Non poi autq in actu exequitivo invenisi duplex motq, alter absolutq, alter conditionatq; qa eq sint motq in exequtione, n heat aliquq

ee subq

sditione ex ⁊ actu, sic, n, sequendere exequtio, sditione n justificatur. Et hæc ꝓe etiã in actione extexiori facta ex metu, n dat duplex actus, ut ipse Doct. Sancto in quæstione mercatij, ynq tm modo dat, n duplex, altera ad ejciendu, altera ad n ejciendu. Et sic etiã in motu ꝓtis mixto ex voluntario, et nãli n dat duplex motus, sed unus, qa illemotus extrinsecus, et exequitur; n 2° altera sditionatus, altera exequitur. Si autem ꝓt duplex motus, et violentus, et nãlis, et uterq exequitur, mutuo se impedirent. Quapter solus unus, si simpl e nãlis, q dominante nãli animali; et sm q violentus ex ꝓcipiente ad exaurientu. Oportet in metu ꝓter actionem extranea, dari etiã interna voluntas, et interna actus elicitus a voluntate, cui ex obiectu opponat duplicem, seu sm duplicem ioe, ut sm se, et displicens, et repugnans, quat sic affectus simpl fundat, et sditionatus voluntate volendi, et faciendi illud, si n obstaret metus; et deinde opponit, et seducens hic et nunc ad evadendum metum, seu periculum, et hoc modo fundat affectus efficacem, qa inde dimanat electio efficax, et exequtio externa. Quare in metu n repugnat dari ibi duplicem actum elicitum, et internum: intra voluntatem autem dari possit n solum actus efficacis, sed etiã inefficacis. In violentia autem repugnat dari actum elicitum a voluntate, q sit violentus, et sic repugnat dari actum sditionatum violentum in voluntate; et solum dat violentia in exequtione, seu in actu imperato, et hic n poe de inefficax, qa exequtio e, nec duplex, qa opposita nãli e.

Ad 3.m Q: q ratio mipe ille actus sditionatus inuenitur in casu metus, sed, si absolute, et in re de facto fuit, et sditionatus ex ⁊ obi, sicut si in tempestate, elicieret qs actum, q de facto et in re q poneret n ejicere merces, si tempestas n ds, et tunc dicat: nolo ejicere, si tempestas n dat: ille actus e absolutus ex ⁊ actu, qa de facto, et de facto fuit a voluntate, et ex ⁊ obi e sditionatus. Poe etiã dari sditionatus actus n solum ex ⁊ obi, seu etiã ex ⁊ ipsi actus, sed, si stante tempestate, solum ret de ejectione mercium, et solue vlt, n curando de elicendo aliquo actu de tali obiectu, vlt q de facto n fuit necessitat, se nolle ejicere merces, si n n tempestas, et omittat tale actum, et tamen in tali casu, q vellet n ejicere, si tempestas n esset. Et ioe huius dispoe dicit hæc velleitatem n ejiciendi, et ex illa dispoe de facto n ejiciat, si tempestas cesset, qa sufficit tali dispo, ut scilicet voluntas n ejiciat quoties occurrit ocasio tempestatis, et nunc n dicitur fuit de facto tale actum. De facto vero q ejicit merces, et opponat tale ejectionem,

qa hæc n dependet a illa velleitate, sed dispoe n ejiciendi, dat altera voluntate, et electione efficaci, q fuit ejiciendi, qa hic, et nunc deducit ad evadendum periculum.

Unde obiter colligi, q si velleitas ex qua n sitiuit alios de facto volens, et solum quat vellet si talis sditio adest: dicimus, n q velleitas poe summ, sed q actu 2° inefficaci, sed q actu 1°, seu dispo ad volendum. 1° mo n e aliud, q actus voluntis inefficax, et sditionatus, quo alicui placet in actu 2° in aliqua simpli affectu, et quoad exequtione, solum sub sditione se hat, qa n vult absolute exequi; et sub sditione, si hoc sit illud ponat, et sic vellet exequi, n vult. 2° mo velleitas n e actus, et dispo voluntis, ad hunc actum talem, sit talis, si talis sditio poneret: et de facto n vult, vellet autem in tali ocasione, et ad hoc hat dispo, et de tuo in actu 2°, et sic e velleitas in actu 1°.

Dubium 2.um

Vtrum ea, quæ ex metu fiunt sint simpl voluntaria?

Quæ ex metu fiunt simpl volunt sunt. Hæ coe e expressa S. Th. hic. Et q ei declaroe: Ratio pde: e S. Th. n dicit, q ea, quæ sunt ex metu sunt volita, et q sunt volunt: na volitum (ut supra dictum e) tenet se ex ⁊ obi, et e denomatio in obo voluntis quiescens ab actu volitionis. Sic autem obiectum ex metu, seu ea metus manifestatur voluntati, e sm se displicens; et ideo, stat bene, q id, q fit ex metu e min volitum, hoc e min amatum, qa min placent. Et tamen di simpl volunt, qa e volunt sicut, in hoc pdecedere a voluntate. Et sic ad videndum, an id, q fit ex metu e simpl volunt, solum oportet attendere, an simpl procedat a voluntate; id n, q de facto procedit, simpl volunt de. Et de facto aliqua vi metus procedere a voluntate, experientia videmus; cui multa de facto ex metu fiant, ut ex ejiciunt merces in mare, et metus mortis multa cellunt de facto fieri, quæ e metu n fierent, videtur etiã in hac q obiectum ipsum, seu opposito, quæ fit ex metu, poe dici obiectum volitum, n absolute, et sm se, sed ponendum, et exequendum in se; ipsa n exequtio, et positio volitum, hoc supposito.

Ad 2.m: quia voluntas efficax reddit operaos simpl voluntaria, inefficax vero n, ut versetur e obiectum magis volitum, aut magis placens simpl, sed in his, quæ fiunt ex metu dat voluntas efficax ad efficiendum opus dispo

qua pietas mercij, inefficax ad id ejiciendum, et sim se magis vellet non ejicere; quod illud ejiciendum est magis simpl. voluntas. Maior pt: qa voluntas efficax est illa, quæ de facto ordinat ad executionem, et opera exercet inde, et nihil in interiori velle; inefficax vero non respicit executionem de facto, nec illa ordinat: quod involuntarie efficaci procedit actus, et operatio executiva a voluntate, non in alia. Et voluntas est illud, quod a voluntate procedit. quod a voluntate efficaci simpl. ipse fit denoatio voluntarij, quia eij quod a voluntate procedit; hoc non, nec voluntarij illiqd, minor etiam ecla ra: quia quod opperat ex metu ejicit de facto merces in mare: quod de facto procedit opperio illa a voluntate, qa a voluntate opperio illa non fit.

Dbs: qa, qui fiunt ex metu a fide, aut lege Dei simpl. sunt peccata, quod simpl. sunt voluntaria, pt ecia: qa infanticij alij peccatis metuere volunt. Ans. Dbs: qa qui fide negat metu tormentorum, talium sitat peccat, et grauissime, qa infidelitate, et fide amittit. Et Petrus ex metu Dominum negauit, et peccauit grauissime: quod quæ ex metu fiunt sint simpl. volunt. sufficit non illud voluntas ad peccatum mortale: quod non sint simpl. libera; ac inde simpl. voluntaria. Certe multoties eligimus media, dura aspera, et nisi essent propter finem, nos servandi, et euitandi periculum mortis, vt abscissionem brachij, famem, et alia, et hæc non simpl. voluntaria, qa simpl. libera electa, et acceptata: quod idem erit in his, quæ fiunt ea metu, qa hæc assumunt vt media, ad euitandum periculum. Quis non dicat, quod ejicere merces metu periculi tempestatis est involunt., et abscindere brachium metu infirmitatis sit volunt.? Ergo quod est vere electum, et electione facta; ac inde simpl. voluntas. Quare hanc sententiam docuit Damascenus lib. 2. de fide c. 24. et Nicenus lib. 5. de hoe. c. 1. et Ales 3. ethicorum c. 1. inquiens: quia ea quæ ex metu fiunt magis sunt similia his, quæ hoc spontanee faciunt.

Ad 2. 3. 4. argu. 1. qa Ales in 3. ethicorum c. 1. ait: quia simpl. nemo fortunas suas sponte elicit, propter suam, et eorum quæ salute. et addit: quia, quæ ex metu opperat, simpl. fortassis inuit, nemo nam tali qdpiam expeteret vnquam. Sic S. Th. 2. 2. q. 142. a. 3. docet: et id quod fit ex metu simpl. non est volunt.; quod autem fit ex concupiscentia est simpl. volunt. Et addit subinde ad 3. et in timiditate est magis volunt. sim quia et non simpl.: quod dicere: quod opperior ex metu est simpl. voluntaria, est Ales, et D. Th.

Dbs: qa id, quod fit ex

metu, fit

fit ex supposito mali instantis, et non absolute, non quia tale, suppose, non est simpl. tale, et sim quia q. Maior pt: qa extra casum metus illa opperio non fieret, ac indeo ly fit ex supposito timoris. Minor vero pt: qa id, quod fit nativo, et infallibiliter ex suppose, simpl. manet liberum, sicut quod opperat ex aux. illio efficaci, simpl. opperat libere; et in sensu composito opperat natio necessitate coenti, de sensu ppose. Et in concupiscentia stat, quia id, quod fit ex illa simpl. est volunt., qa simpl. voluntas potest illi resistere, et ex suppose concupiscentia violenter ma hat ipsa voluntas, et minus voluntarie, qa ab alio extrico allicit: quod cedit mo metus cat simpl. involunt., qa absolute, et sim se displicet. Illud autem est simpl. tale, quod venit sui sim se, et ex suppose periculi voluntas vellit oppsij, et non simpl.

Q: quid Ales non sumit ly simpl. quia eo, qui ejicere erat absolute tale; et eo, qui pisise, et abstinere, et quia est ex mentis obtinudi, et simpl. considerata; non quod vellit circumstantiis hic, et nunc, et quod respicit efficaciter exequi. Stat ly simpl. est idem, quod sim simplex affectus, non sim efficacitas: simplex autem affectus non facit volunt. absolute, et quia inefficax. et ita S. Th. 3. ethicorum lec. 1. ait: quia illud simpl. est considerare se, in velli, quod quia non est vellitum abstrahere a additionibus particularibus, vt hic, et nunc. Et quia quæ fiunt ex metu, si considerentur simpl., hoc est, nudi sim se, et ex mentis obtinudi, non sponte, et sentent involuntarie: tamen si considerentur sim posteriori circumstantias hic, et nunc, et quod inducant ad euitandum periculum, sic sit voluntaria absolute, et simpl. Unde idem Ales subdit, simpl. nemine fortunas suas sponte ejicere, addit statim, sed propter quia, et cetera quæ salute. quod ly simpl. ponit ei, quod propter quia salute, aut cetera; quasi dicat, quod remoto isto fine subueniendi quia saluti, nemo appetit sponte suas fortunas ejicere; sicut remoto fine sanitatis, nemo appetit sectione venæ, et brachij; et tamen posito illo fine non tollit, quin illae adant volunt. absolute, et simpl., non de facto, et inuit. Bene, non stat, qa hic simpl. et nude considerata, sub uno statu non appetit, et vellitur, alio circumstantiis, et vegritis appetat: equocat quia in illo tro simpl., quia alio summit quod se tenere quod obtinere simpli, et nuda considerare obtinendo accidentibus, et exequitione, correspondet illi simplex affectus, et non efficax quod voluntis. Alio sumit pro eo, quod est absolute, non quia ipsa est tale. Et 1. mo inuenit in metu involunt. sim simplex affectus, et considerare obtinere, simplex et nuda. 2. autem mo inuenit volunt. quia ad efficax exequi voluntis. Unde ibidem subdit Ales: quia ipsa opperior assimilant magis voluntarijs.

Vo

volunt. non ii, hunc ex oppetendi fuerint. finis autem oppetendi sum temporis. Ge dicere: quia respiciendo finem sum occurentia temporis, hic, et nunc volunt ii illo oppetere, et sum ire, i. praescindendo a illa occurrere nisi temporis, et finis sic movendi non illiguntur, nec placent talem oppetere inassecutum simpliciter, et inefficaci.

Ad hoc S. Th. Dd. verba ex sic habet in loco citato: quae fiunt ex timore magis habent abextrinsecum pellente. Unde non ii simpliciter volunt, et mixta, ut dicit in 3. Ethycorum. In quo verbis ly simpliciter tale, id est quod solum est tale, i. non ii volunt pure, et mixta ex volunt. et involunt. quia non dicimus, et ex non quae volunt ii. Ponit non S. Th. ly simpliciter ad ly mixtum. quia ly simpliciter id est, quia non solum, seu non pure, et dicto motivi: aliquid non simpliciter tale id est, quia dicto motivi tale: aliquid id est, quia absolute, et sine addito tale, ut docet S. Th. 3. q. q. 5. a. 3.

In solutione 1. ad 3. cum dicit S. Th. quin timiditate videatur magis volunt. indubitanter, minus autem in parte, et ideo in ea dicimus magis volunt. sum q. et non simpliciter, loquitur de timore non exp. act. seu oppetendi, quae ex metu fit; et vel finis propterque motivi quia propter vitandum periculum mortis. hic non finis videatur, sum se et in vitae, seu abstractae magis amat; et non desiderant effugere pericula, et sic videatur in eo magis voluntarii, et magis placere. Impossibile autem, sit ut assequendo quae media talia, quae ii aspernar, et difficilia, aut levere minus placentia. Ly. g. gratia mercium in mare, et abscissione brachii. et minus amari, in quantum assequendo illo medio tam difficili. Ipse 1. quae ex timore facta, sum se minus placet, minus quam volunt. tamen ut inducens ad illum finem de facto, et efficaciter ponendo, quia cuadere pericula simpliciter id volunt. quia efficaciter ad volunt id.

Ad 2. Dicendum maius ex S. Th. hic ad 3. quia illud quod agitur ex metu non agitur sub conditione, id est ex suppone, et de facto, et in re, et ideo denoat volunt. simpliciter. Quare id aliquid tale ex suppone, stat dupliciter. 1. ex suppone non tollente exequt. de facto, et in re; et potius adiuvante, et hoc suppo non tollit volunt. simpliciter, quia non tollit, quia gradat oppetere actu, et in re. 2. modo suppo sit ad faciendum, et exequendum de facto, et in re; et aliquid conditionem, seu quo res non fit absolute, et simpliciter, et solum declarat mutuo aliquid, sed stat, sub quo non patit illa oppetere stante illam

suppo; et

et tunc suppo illa non reddit volunt. simpliciter, et sum q. Et hoc modo habet necessitas in sensu composito, quia sponit efficax auxilium cum positione non, non sens. Composito facit quod de facto, et in re act. non fiat; de facto non libere fit; sed solum importat impossibilitatem auxilii efficacis cum detentione, seu non exequtione oppetendi libere, quae solum inducere necessitatem coente, non antecedente, seu non necessitante, seu influente necessitatem inactum; non expedientem bona, quae ingerunt, ut libere de facto fiat talis actus, ex qua expeditione sequitur, ut non licet oppetere fieri in re, et de facto; non tamen quod fiat actus malus, quia illa expeditio, quae facit efficax auxilium non solvere, ut fiat actus, et ut libere fiat.

Suppo quod timoris imminentis id suppo inducens, et influens ad hoc, ut oppetere de facto fiat, quia in ordine ad talem finem, sit ad evadendum periculum, inducit ellicientem media, alias sum se displicentia; accipinde inducit ad hoc, et illa oppetere simpliciter volunt. id, quia de facto quidem, et oritur a voluntate, et in hoc fit 1o voluntarium simpliciter. Alioquin si talis suppo faceret volunt. sum q. non ellectio, et oppetere cum media est sum q. volunt. quia semper fit ex suppone alicuius finis, et non alius sui suppone; sicuti ellectio mediorum supponit intentum finis, et ex illa suppone finis quidem. Et hanc doctrinam potest etiam disgui maior, et minor, et regari eorum.

Id autem dicit, sum se est involunt. et displicentia id metuit. Et ex S. Th. hic ad 3. quia ly sum se, in his quae gestitiuntur, variat sum spatium ad aliud. Et ideo non repugnat quod id, quod non sui, et sub provisione videatur, et involunt., sub alio respectu, et in ordine ad exequt. de facto, hic, et nunc id simpliciter volunt. Alia non id videtur sum se, quoad primum ut ibi, et denudatum accidentium: alia ipsum sui ut velitur aliquid circumstantiis, et in ordine ad exequtionem; et sic non unum videtur posse illigi, quod a voluntate quod cadat, id, quod alias sub alia videretur, et in alio statu non fieret nec procederet.

1o arguit quia aliquid actus, quae metu fiunt, iuro jure redunt invalidi; sed non alia non nisi, quia simpliciter voluntarii non sit: sicut matrimonium ex metu factum, reddit invalidum, ut stat ex cap. locum et ex cap. veniens, de sponsalibus; imo omnis actus ex graui metu celebrati invalidi redunt, ut stat ex toto titulo, de his quae vi, metu ve ca fiunt. Et idem de voto ex metu graui emisso, ut hic indicto

tit. Cap. 1. et

& Deiliq Sacd. ~~Cap.~~ sect. 25. de regulariq. Cap. 19. dicunt, vt religiosi ex metu professi possint intra quinquennij reclamare, & ipsi bauerint professione ex metu facta, q sit nulla: quia quæ fiunt ex metu sunt simpl. involunt: alias si absolute voluntaria sint, absolute talia ex metu facta valerent. Multa etiam facta non obligant stante metu graui, vt iuratio de audiendo sacro, de solueudo debito, de redendo deposito, quia in iure iudicant inuoluntaria, quæ ex metu fiunt. Hoc ergo pleniu solutu dubium est.

Dubium 33.

Quando Actio ex metu sint inualidæ, & quando non?

Cum hanc diffo, quæ, non tam cum oppositos ex metu, quam cum effectu. Vna cum actio ex metu factos, delictis distinctæ oportet pmittere. 1a distinctio, quia metus alio est grauis, seu iustus, & cadens in virum stantem, hoc est, virtuosum, et prudentem, quia illum etiam prudentem cum recta ratione timere potest: aliqui metus leuis, quia oppositio mo, adgrauis declarat. Grauitas autem, in Leuitas metus desumitur ex ea inductiua mali. Regula, n. ad grauem metum, quia ea sit inductiua mali grauis, & quia autem, hoc, n solum patienti notabile, et graue damnum, & quia sua & vere illud inferat, ita quia sit ea hens potestatem exequendi, et iste at alias fauere, seu exequi quia minatur, n autem quia solum minet, seu diuat & rifaciat. Leuis autem metus est, aut quia malum quotidimet est parui momenti, damni si notabilis; aut quia in grauitate inducitur, et si alias grandema lum sit, in, si ~~[illegible]~~ ne potate exputione deq videri S. Th. in 4. d. 29. q. 1. a. 2. in corpore.

Alia distinctio est, quia metus alius est iniustus, alius iniustus. Iniustus metus est ille, quia infertur a ea libera ad ius, seu iustum (cum natura non facit iniuriam) vt si quis cogit aparentem ex metu ingredi religionem, in, a latrone dare pecuniam. Metus non iniustus est, quia illum infert a ea natura, vt cum ex consuetudine timeo mortem, ex tempestate naufragium; in, infert a ea libera quidem in ius, vt cum quis idemnet iuridiu ad mortem.

Si autem quæras, quæ sint mala, quæ debent reputari grauia, et obtinere ad metum cadentem in virum stantem, seu virtuosum?

Ad quod vt docet S. Th. loco citato non illi quæ mala culpæ; ita n. non sunt grauia, & voluntaria, & delectabilia. Sed sunt ea mala pœnæ, quæ notabile damnum inferant personæ quæ illum diuinetur. Et hoc personæ diuinetur videtur illigi, ex qua proxime redundat malum in me, aut in bonum meum; sicut dicitur personæ diuinetur Vxor, filius, Parentes, seu ascendentes, & fratres; quia ois istis, participant in eodem stipite, et sanguine, sicut fratres, filius, Parentes, in vnum efficit quia diuinetur in sanguine, sicut vxor, et vno verbo, videtur quia dici persona diuineta illa, quæ nati iure substentare, aut quidem tenetur, quia alias non ter alimenta. Respondeo personæ quæ illum diuinetur censent mala grauia, et notabilia, seu notabile damnum inferre, ea quæ personæ quia, in bonum, in fortunas notabiliter ledunt; vt in persona propria mors, verbera, seu cruciatus, et famelica sciua salutis, Carceres, seu Vincula, Seruitus, exilium. Infamia, grauis infamia, qualis est infamia iuris, iactura pudoris, dehonestatio stupri, in adulterium, aut denique quia turpe, aut dedecorosum coram ipsum pudor, ita vt in suo gradu, et inter suos non posit dedecore viuere. Damnum vt paternum, aut a fisco bonorum, aut talis iactura, seu diminutio, quia non potest illius decentem in suo gradu substentari, Ergo illa mala censent ita grauia, quia etiam a Cordatis, et fortibus viris, seu virtuosis prudentes timent; et ideo dicunt ex metu Cadere in virum stantem, seu virtuosum.

Ceterum non sufficit ad grauem metum, quia mala ipsa quæ minatur sint grauia, sed vltrius requirit, quia grauitas etiam imminentis. Tunc autem censent grauiter imminere, aut minari, Quando ea res est expedita, aut potens proxime ad inferendum illa, et talis, quia solet alias illa inferre, et exequi de facto; hoc non sufficit vt prudentes timeat exequtio, tanqua graue malum, et grauiter imminens; sicut in metu illato, ex ea nati, egreditudo, quæ ex peritorum iudicio est mortalis, aut longa, Tempestas, quæ iudicio nautarum solet naufragium caire, in aleuiet nauis, et Siria. In metu illato a ea libera ille censebit grauiter iniuriari, quia talis persona inutilis, quia plerique solet exequi minas suas, et ego potens ad exequendum, vt superiores erga inferiores censent potentes, et presumit, quia sic exequet minas, in, quia habet experientia, quia id solet facere, in, quia in suo stylo, et modo procedendi pugnat seu

resolutis, aut lb. ñ mitionis; aut temperati ingenij; tamq, l. ab ad
miseti, & amicos solet impelli, ed deduci. Et ex ostentione, aut
zoe status, aut alterij interesse facile prouenit in exequtione
iuris. Ex his, aliqs rebus denuntiat presumptio, seiuditij gradum, et
metus grauis, et grauis timoris, qualis regit vocatur in Dicy stante. Hij
supplis qtus attinet ad 2.m. declaratio ex metu ñ

DC.

Iure nulli ñ ii iuriti, iure autem positiuo iuriti sl alio 2.m
et actiones, quæ ex metu fiunt, q metus è grauis, et injustus. Id
hoc summit ex cap. Dnica, de his quæ vi metus ve cā in 6. Dni dicit:
Q abrotio facta a cenuis ex metu sit iurita, et nulla, tex nā
rei potestate valida.

Ad qoe: qa metus ex se, et ex nā sua ñ facit
inualidum simpl, et sm q. q ñ solut valorem 2.m ex defectuo
luntatis. Et, qa q minis factus ex metu grauis incusso a cā nata
sl libera iusta q adente è valida, et sit 2.m, et tamq nēm
non metus, q si injuriose incutiat: q signum manifestum è ñ oriri
ua iditas nāc ex hā metus, etiam semq oriri, et ex aliquo jure
positiuo. Anq qd aliqs faciat voto ingressionis religionis in eg
itudine, sl tempestate, si liberet, teneat illud implere. q validum
et q ducta ad potibulum ducit metuticq ut liberet matrimonium tenet:
q ex nā metus ñ nascit inualiditas. Denq qn regit maior vo
luntas, aut libertas, ut 2.m valeant, q ut peccatum mortale fiat,
et volunt ex metu sufficit ad peccatum mortale, ut nus ostendunt eineo,
q ob metus negat fidē: q sufficit ad valorem 2.m, qtus ex zoe voluntarij.

At 2.o iure positiuo irritant plures, quæ fiunt
ex metu, q injuriose incutiti; vt piena libertas tollat, et injuria q pulsat. Ideo
iure statuunt, cu advitandas lites, alia q inconuenientia, quæ exhis, quæ metu
cogente fiunt sequi solent. Qu qa pleraq singula dēt in hac Dcnu, Dcnu
plurib verbis exterius q fiunt. Qu denq inqpng illo q injuriose metus mutit;
metus m ut effu cauat, q p injuriam extorqtur.

Si autem inquirat, quæ sint illa,
quæ iure positiuo reddunt irritabile zoe metus. R. Sl hactenus verbo metus, n. 8.
numerum octo, quæ sequunt plenu Dcnu, et iure irritant, id ex metu fiunt.
1.o sia, quæ sint irritanda, quæ si ex metu fiant, cerent merito. Id hoc
(dico q irritet; n q ex metu gnomq pōt q mi pertinere, et illo timore metuti) ñ

pertinet

pertinet ad iuritatem juris positiui, de quo loquimur in presenti, et ad defectum
meriti. 2.o ex jure positiuo, è nullum matrimonium 2.m ex metu pt hēt
in cap. Veniens, de sponsalibus. 3.o q missio, sl solutio dotis facta ex
metu ñ tenet, qa si matrimonium q è pritta, factum ex metu ñ valet,
neq dotis quistio valebit, q è accessorium. 4.o, juridicho data, sl,
propagata ex metu è nulla, l. 2. ff. de judiciis. Idq è de electione plati
facta ex metu, cap. Vbi periculum. §. Cæterum. de elect in. 6. Deducit
n, plat elligit ad exercenda juris dictum. 5.o, Authoritas tutoris ex metu
è nulla. l. 1. §. vlt. ff. de authoritate tutoris. 6.o Abrotio ab exercitio
metu facta nulla. Cap. Vni. de his quæ vi metus ve cā fiunt in 6. 7.o tolle
testamentum ñ valet ex testimonio metu extorsu, i. q tolum ff. de testam.
8.o Votum factum q metu illatum, q injuria ñ tenet sm aliquos summistas.
Itamq vt bene advertit idem Sylu. hoc ñ inuenit authentice in jure,
log de si vota etiam simpli. Et ro è qa q cogit votum emittere, poēt
hēre interiorem sensum, et voluntatem se obligandi, qa ad hoc ñ extendit metus,
vt si alter nolit extorquet sensum interiorem, seu intentionem vouendi, et se
obligandi; et aliqs ñ hēt traditionem exteriorem, sicut matrimonium; quo
sensu sublato ñ obligat votum, nec juramentum; et metus ille solum vetat
ce exteriorem significationem, nec amplius exigere potest, q metus incutiti. Si
autem ipse interiorem voluit obligari, et ibi exterior metus ñ opperet
si ipse nolit, votum et juramentum tenebit, qtus è ex nā sua; et aliqs ñ
inuenit expressum q de voto metu factum, sit iuritum: q reducit ad nām sua,
et sic obligat.

Excipit tamen votum solemne, qa hoc ñ solum hēt id, q è
interioris sensus, sed q exteriorem manifestationem, et traditionem, seu
solemnitatem, qa sit p modum 2.m ex gesta, et spiritalis matrimonij, aut
servitutis; Inde voluit jus ut pari modo fierent libera, et sine metu,
sicut matrimonium, q ñ solum animat interiorem sensum, et exterio
ri traditione, vt sumit ex cap. quede 20. q. 1. et cap. Cum vixy.
de regularibus. Dotten 2.o declaratum è q Deiliy Fuit. Sed 25. de regularibus.
Cap. 29. q ille, q pretendit se q metu religionem è, ñ audiat ni intra
quinque niy a die q fecerit reclamauerit. Denq juramentum factum ex
metu, sl et sensum interiorem ñ obliget, tamen q pter reuerentiam diui
ni nois, et tenq intestimonium adducti, et q pter scandalum, q quat
in alijs qq juraueri, seruandum è.

DC.

Qu

Preterea naturalia negativa nullo metu excusant. Quia, et sequentia de delatio colendi, q. precepta, aut sit juris naturalis, aut positivi et sit aut affirmativa, aut negativa; et denique, si quis inferat metum in contemptum preceptorum, si, et contemptum simpliciter imponendo metum, vt illud fiat. Hoc supp.

Ob. si sic. qa ea, quæ sub preceptis naturalibus negativis cadunt, sunt intrinsece mala, et nullo circumstantia honestari possunt, sicut odium, aut contemptus Dei, desperatio, infidelitas, et similia. Ergo

Preceptum affirmativum, sive naturale, sive positivum, jure divino si humano positum, si pure affirmativum sint non obligant, interveniente metu gravi; exceptis duobus casibus, ad quos cæteri reducuntur. Et si preceptum ponat obligatione cum periculo vitæ, qa sic expedit coi bono. Vt q. precipit militibus, defendere civitatem, et agredi hostes etiam cum periculo vitæ, si quod aliquis obligat ex ipso officio ponere vitam et salutem spiritualem animarum, vt Episcopus pro ovibus in casu necessitatis. Quod si metum inferat vt fiat aliquid in contemptum preceptum. Et sit si preceptum non sit pure affirmativum, et aliquid adiunctum habet de negativo, vt si alicui inferat metum vt sacrificet in vna tm spe Eucharistiæ, quod preceptum affirmativum, qa violat promissionem, et tamen habet adiunctum preceptum negativum non faciendi imperfecte sacrificium, nec irreverenter tractandi, sicut habet adiunctum contemptum preceptum: vnde et ipse contemptus ideo cum periculo vitæ obligat nefiat, qa d hoc dat preceptum negativum de non contemnendo legem.

Probat

De quantum ad preceptum affirmativum: quia quando occurrit metus gravis vitæ mortis, si fiat contra aliquod preceptum affirmativum, occurrit simul aliud preceptum maius, et superius de seruanda vita: magis non obligat pro piceve vitæ proprium et conservare illam, quam alterum bono inferiori pro piceve, aut bono proximi, qa charitas bene ordinata incipit a seipso. Quia tunc obligo preceptum affirmativum, alterius boni inferioris vt conservet preceptum de conservanda vita, Et idem pro portionabiliter est dicendum, de metu gravi circa infamiam, si, alia bona corporis aut animæ, cum tenetur homo defendere ne

ne

ordine ad vitam, si, ad statum vitæ.

Dices: Ex charitate tenetur homo ponere vitam corporalem pro vita spirituali proximi: ergo si occurrat necessitas succurrendi spirituali vitæ proximi. Vt baptizandi infantem, aut visitandi infirmum, et aliquis minetur mortem, si id faciat tenetur homo cum periculo vitæ, illud preceptum, et adimplere, et servare, Et tamen non fit in contemptum preceptum: Neque obligat determinate cum periculo vitæ. Quod nullum fundamentum nostrum. Item quia bona externa debemus postponere vitæ corporali proximi. ergo si quis minetur amissione bonorum si servet preceptum succurrendi vitæ proximi, adducet non cum illa iactura servare preceptum.

Quod in casibus in quibus tenetur cum periculo vitæ, si bonum aliquid facere, tunc non solum est preceptum affirmativum faciendi aliquid, et etiam faciendi cum periculo, quod casus excipitur a nobis: quare si ponat metum mortis, vt impleat preceptum, tenetur implere, qa dere illud preceptum obligat cum tali periculo, non cum talibus iacturis bonorum. Vnde notanter in hoc non dicimus, quod tenetur quis vitam ponere magis, quam bona inferiori, vt excluderemus casum in quo cessat preceptum de bono superiori, etiam cum iactura quorumdam bonorum.

Ob etiam ex dictis quod ad exceptiones positas: qa quod ipsum preceptum affirmativum precipit hoc, si illud fieri cum periculo vitæ, si iactura bonorum, si iustum id precipit, ideo, qa bonum coe, aut bonum superius, tunc peridit, et postulat ex se quod tali periculo aliquis se exponat, et quia iusto, vt vitat, postponendae bono coi, vt defensionis fidei, si patriæ, sicut etiam postponendo vitæ spirituali proximi, qa superius bonum: et quia casus, etiam obligat cum gravitate; qa metus mortis non quod magis excusare, quam ipsa mors, quam tamen tenetur quis quod peridit bonum coe, si, bonum superius. Sit si fiat in contemptum legis, clarum fieri contra bonum coe: qa non solum transgressio legis, quod pertinet ad contemptum gratiæ, et etiam ipsa lege inse gravis gendit, venens illi subjici qa lexe, et non solum illa impleat, qa onerosa, si, difficilis; hoc non quia aliquid inter contemptum legis, et transgressionem simpliciter, quod vtra proprie dicit legis, et transgressio quod proprie est legis, contemptus quod proprie authoritatis et

et superiorizis: quemadmodum superiorizis illius. Unde stemptis legis, nec de mente legislatoris; atque adeo nec de honoratione boni cois, quin ipsa superioritate subiiciatur. Ubi autem quod bonum cois tamen postponendum est quibusdam. Et ideo si in stemptis precepti affirmativi, quantum divini, et naturalis, aliquando faciendi, obligat etiam cum metu mortis. Dei capra Eccli. potest aliquis dubitare: quando licet stemptis legis, et dehonoratio illius sit dissolutio humanae, sicut stemptis quantum et Dei, quodammodo tangit ipsum fidem. Non sic inquolibet stempta pragmatica, ob legis municipalis, aut quintus, de bene in illa exercitio stempta imminet ruina regni, aut aliqua gravis, et gravius turbatio, quae sicut defensio patriae ab hoste, quae obligat cum dispendio vitae.

Verum, quod ex metu peccat, diminuit culpam peccati, quantum diminuit voluntas. Et si quis metu, si totaliter excusat in re gravitate peccata. Et sic illud desinit textus in cap. Sacris. Thiegnus si &c. Et quia nullus metus excusandi cum excusatio illius, nisi in nullo metu absolute, dicit fit in stemptis legis, aut si metus aliquis. Si, forte magis ad litteram illius admittit cum excusatio in ipso crimine, quia quod lata excusatio, cum ex ipso textus dicat: quod ex metu, in quo excludit culpa, cum quod nullo metu debet quis peccatum mortale incurrere, ex concessis labe credimus, ingravat. Legit quod textus incassum, quo ex admittit excusatio cum peccato mortali. Et illius tum maxime fit, cum admittit cum eo in crimine.

Restabat ergo ut devolant, et involant ex ignorantia, et concupiscentia. Dicta in his quae fiunt ex ignorantia, et concupiscentia non attendit ipsa ratio voluntarii, et involuntarii, quae agnatio, et diminutio culpae, quae pertinet ad tractatum de peccatis, ideo de hoc agit infra q. 76. et 77. ubi a S. Th. plenius tractat. Et 7.° de Circumstantiis humanorum actuum.

QUÆST. 7.

1 Et CIRCUMSTANTIIS HUMANORUM actuum.

Considerata subiecta voluntarii, et involuntarii, egit hic S. Th. de accentibus illis, quae dicunt Circumstantias, quae quam vestiunt, et Circumstantiae actus. Artic. 1. Circumstantia sit accidens actus humani

Ar

1. Circumstantia sit accidens actus humani?

Nec affirmatur: quia circumstantiae significant additionem extra substantiam actus, quae tamen illum attingunt, seu respiciunt, dum ipsum attingit, et substantiam non ingreditur accidens esse. Dubium unicum quomodo illigat.

Dubium Unicum

Quomodo illigat quod circumstantia sit accidens actus humani?

Praesupponitur quod hic dubitari potest quare solum in actibus voluntarijs circumstantiae numerantur, non in actibus aliarum potentiarum. Vg. Intellectus, et imaginatio, aut sensus exteriores; Cum tamen etiam ibi circumstantiae non fiant. Ad quod dicimus, quod hoc idcoo, quia circumstantiae quae essent ad exercitium actionum, magis quam ad specificandum exercitium maximedependet a voluntate, eo quod movet se, et caeteras potentias quoad exercitium sicut illas quoad specificandum. Itaque non negat, quod in alijs potest circumstantiae inveniantur, dum hoc sunt exercitium actus, quod tamen dependet a voluntate, et quod circumstantiae quae spectant ad id, quod voluntas inactibus, sit ad exercitium quod a voluntate procedit.

Et autem circumstantiae quae pertinent ad exercitium actus, ex eo sitatur quia circumstantiae sunt accidentia pertinentia adhibita actus, sunt quae praecedunt, et individuant hic, et nunc, sicut sunt tempus, et locus, et tam efficientes, et instrumentum efficiendi, et non efficiendi quod totum ad exercitium ipsum spectat; quae maxime pertinent circumstantiae ad actum ingrediendum exercitium; ex inde ingrediendum procedit, seu movet aliquo movente ad exercitium actus. Voluntas autem est quae movens, et impellens ad exercitium quod actus ingrediendum exercitium procedit a voluntate, ex inde ingrediendum circumstantiae procedit ab illa; quae autem ad voluntatem et ipsum voluntatis quod adiunctum ingrediendum voluntatis spectat, pertinet circumstantiae, sicut spectat ad voluntatem quae pertinet movere, et dirigere ad exercitium.

Haec negant, quia naturae opperantur, et non subiectae voluntati exercent actus suos cum circumstantiis, sicut opperantur quia vegetativae intellectus, et loco, et cum tempore; et sunt agentia naturalia, ut ignis, lapis, &c. Et tamen illa agentia non opperantur cum circumstantiis quae circumstantiae propriae, seu cum non pertinent ad ipsa, quia non sunt finem, et ex fine ab alio imposito movent, et sic non ces circumstantiae

cis dra

Inueniunt. Et deinde illæ circunstantiæ, quas habent agentia naturalia solummodo circunstant, & entitatiue, ut gratia, et obiectiue, qa n cognoscunt, nec discernunt in officio circunstandi, ut diuisim habeo; q habet ut obiectum, ut substa in ordine. Et sic et ibi inse, et entitatiue circunstent, sicut et accentia indipent; tamen n tag ordinate, et disposite a principio oppetantur, et sic n se habent ut fiat circunstantia, i, ut disposita, et ordinata inofficio, et poe circunstantiæ; quo sensu soly de illis nunc loquimur, quæ ut se habent in cognitione, et ordine oppetantis. Hæc suppo.

Inquirimus ro: quomodo illigat circunstantia ei accentia humani, seu voluntarij, et q in tali actu circunstantiato i subta, q paroe cum de accens talis circunstantia. Hæc n maxime p oculis opportet breuem distinguendo in illis actibus eius, seu spe moralitatis, et accentia illis. Et io dubitandum ei qa, si illa circunstantia illigant ei accentia respu actus considerati in ei physico, seu in ei natu, i, in ei moris. Si q, ois spes moralis eius circunstantia, et nulla moralitas pertinebit ad eius actum, nec dabit ei talis spes ingre virtutis, et moris, & oes moralitates erunt circunstantiæ, qa p parte adhe physicus ois moralitas accensetur, cum i regulatio seu mensuratio ipsius actus ad regulam seu, quæ regulatio et ratio seu respectus mensuratus ipsius actus veniens actui, q in ei physico qualitas quædam. Consequens autem est falsum. Ex qa dant plures spes virtutes moralium essentialiter differentes, ut iustitia, et temperantia, nec soly accidentaliter differunt. Ex qa S. Th. in hac q. a. 3. ad 2m inq: q in furto res ei alienæ n est circunstantia, & substa; et in actu fortitudinis, fortiter agere propter bonum fortitudinis n est circunstantia: et tamen fortiter agere propter tale bonum, et alienam rem agere aliquid moralis est. Ex etiam qa in professione facienda spes peccatorum videntur excitare profitendo; circunstantiæ n agrauantes n is profitendo, et agrauantes n mutantes spem, et sua opinione, annolligent ad profitendum q disgiunguntur spes cultus peccati, a circunstantia; et tamen spes euellendi peccati moralis: q n ois moralitas pertinet ad circunstantia, ac proinde n considerat soly respectu actus inter nos.

Si dicatur 2m, sit q circunstantia circa respectu actus etiam ingre moralis considerati. Sed: qa multæ circunstantiæ dant spem essentialem in ei moris: q falsum est q circunstantiæ sint accentia. Arguitur multis exemplis: na circunstantia loci mutat spem moralem, ut omicidium, si adulterium in loco sacro sit tuum sacrilegium: circunstantia etiam temporis mutat spem, ut si: finis mutat spem, ut elemosina ex fine vanæ gloriæ

ex charitate. q.

Sed inquam, si circunstantia afferet ei solita, ut circunstantia si n. sin e solita, n pertinet ad actum humanum, & imptinentes se habet, et extra q circunstantia moralis e; eo q n cadit sub ei, sphæra, aut ordine deioe, q n cadit sub denoe voliti; sicut q n cadit sub denoe visui n pertinet ad sphæram, tam q visionis. Si autem e solita: q habet zoe obi acquinde et specificatiui; n circunstantis, et accid. se habentis. Nil omin sit

DC.

Circunstantiæ quæ in phi videntur n is circunstantiæ, et accentia ipsius actus soly in ei natu videntur, & etiam ipsius actus, ut voluntarij, & humani, seu moralis, ita q in sinea morali, et n soly in linea entitatiua aliquid se habet additatiue, et essentialiter, aliquid accid. et circunstantionalis.

Hæc s dubium e mens Sancti Th in hac q. a. 3. ad 3. v bis inq: illa sdithe ciu, ex qua pendet substa actus n dr circunstantia, sed qua sdithe adiuncta. Sicut in furto n dr circunstantia furti, q s alienum; hoc n pertinet ad substa furti, & q s magnum, i, parum. Et sic e in aliis circunstantiis, quæ accipiunt ex ratione aliqua ciu. Non n finis q dat spem actus e circunstantia, & alius finis adiunctus, sicut q fortis fortiter agat propter bonum fortitudinis n e circunstantia. & si fortiter agat propter liberos ciuitatis, i, populum suum, i, aliquid huiusmodi. Vbi s. Th. expresse ponit sacrilegium numerat q pertinens ad moralitatem, et non sola physica entitate, sed in furto tollere alienum, na ly alienum in actu illo tollendi n p bet physicam zoe actus, & moralem; physica n, eodem actu tollitur proprium, et alienum: q. loqt de substa actus ingremoralis, q illa disgiunt a circunstantia s.

Sed ioe: qa actus n soly inter physica, sed etiam inter moralia, sed ut regulatus regulis moris, habet respectum ad obiectum, et ad aliquas additiones, quæ n is obiectum directe, expresse, & aliquid adiunctum, ut illis q addito, i, ei ipso voliti, et admittunt absolute. q huiusmodi additiones se habent talis actus habent se accid. et n specificatiue: p ea, qa etiam in moralibus spes additatiua, et propria sumitur ab obiecto, ut docet S. Th. infra q. 18. a. 2. sumitur ex illo Osee 9. facti sunt abominabiles, sicut ea quæ dilexerunt. abominatio autem illa e moralis, ut potest malitia, et peccati, et ea, quæ dilexerunt is obiecta voluptatis. q ex obiecto sumitur spes moralis, et distinctio. Nec n obiectum potest contingere actibus q quæ n sunt moralia

ex tertio

Ex q. 9. sed tres. de 10.

pro substa actus aliqui

sicut in furto